

**Orationes duae quibus accedit epistolare anatomicum commentariolum
[addressed to P.P. Molinelli] / [Giuseppe Pozzi].**

Contributors

Pozzi, Giuseppe d'Ippolito, 1697-1752.
Molinelli, Pietro Paolo.

Publication/Creation

Bononiae : L. a Vulpe, 1732.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/vjempcra>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

E E
g 6
E

63034/B

0
c. 16

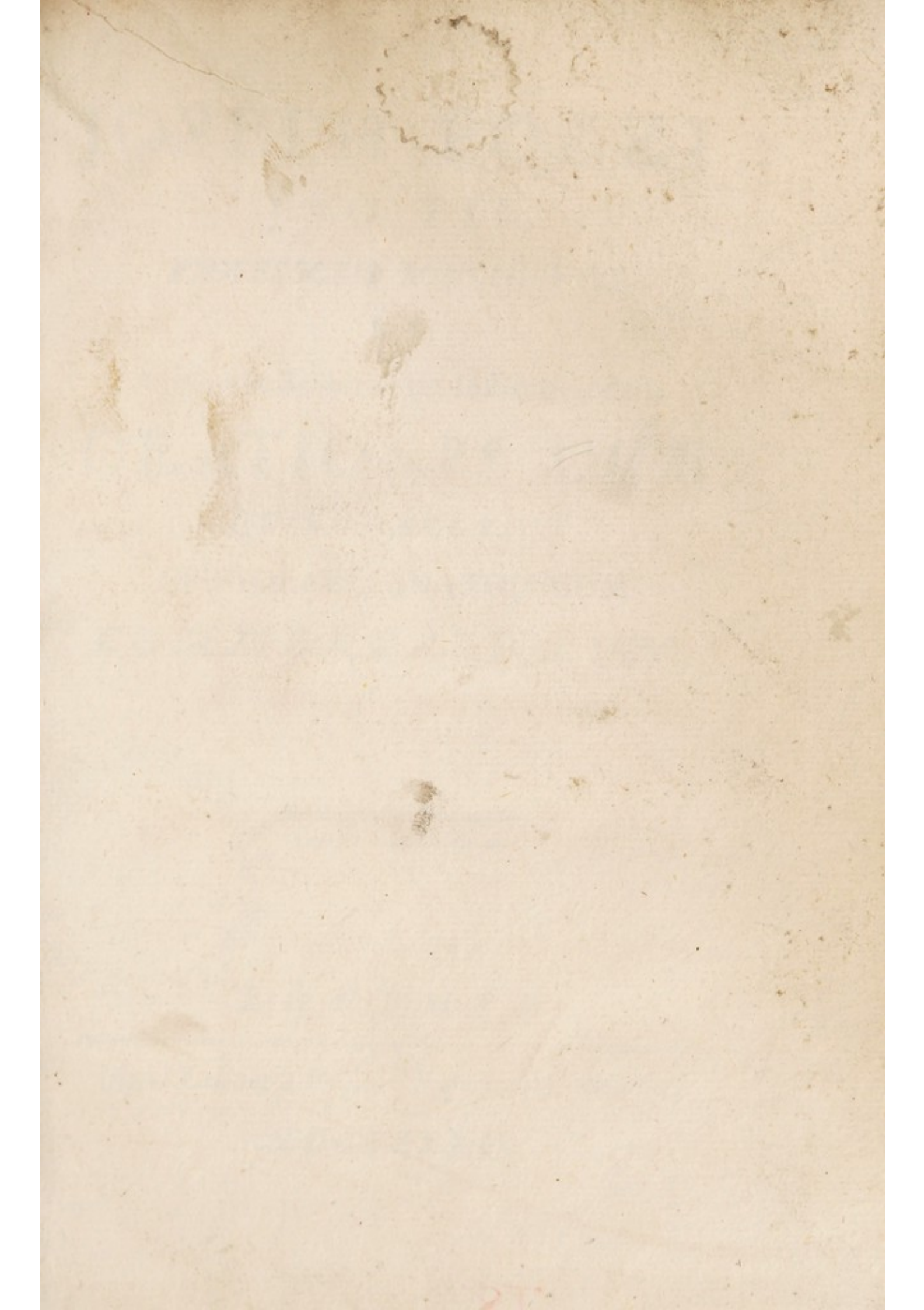
The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

POZZI, G.

T8

JOSEPH POZZI

J A C. F I L.

PROFESSORIS BONONIENSIS

E T

Academiae Scientiarum Instituti Sodalis

ORATIONES DUÆ

QUIBUS ACCEDIT

EPISTOLARE ANATOMICUM

COMMENTARIOLUM.

B O N O N I Æ

Apud Lælium a Vulpe. Superiorum permissu.

MDCCXXXII.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30510247>

3

EMINENT. ET REVEREND. PRINCIPIBUS
S. R. ECCLESIAE CARDINALIBUS
HIERONYMO GRIMALDI
A Latere Legato
ET
PROSPERO LAMBERTINI
Bononiensi Archiepiscopo
NEC NON
ILLUSTRISSIMIS ET EXCELSIS
REGIMINIS SENATORIBUS

LAELIUS A VULPE TYPOGRAPHUS F.

Nihil est, Eminentissimi, & Reverendissimi
Principes, Illustrissimi, & Excelsi Senatores, in
quo, quæ mea est opinio, tam elaborare litterati Ho-
mines debeant quam in selectioribus disciplinis non
solum diligentissime tradendis, sed quod præcipuum
est, in instituendis ad easdem, formandisque Audi-
torum animis, & moribus. Est enim ejusmodi stu-
dium cum Reipublicæ utilissimum, tum vero ad com-
mendationem nominis honestissimum. In utroque

A 2

ussi-

afficii genere cum Joseph Putius maxime præstiterit, magnam idcirco a plerisque non indoctis Viris, qui me pro edendis Commentariis, ac litteris, ut solent perhumaniter, conveniunt, audi vi iterum, ac sæpius laudem sibi apud omnes, & gratiam peperisse. Cum enim hoc ipso Anno Anatomicam Cathedram iterum ascenderit, abditasque Humani corporis partes illustraverit singulari studio, & diligentia, atque de illarum usu, & structura, ut mos est Bononiensis Theatri graviter disputaverit, Orationes quoque duas, quasi stimulos quosdam ad præclaræ hujus Juventutis animos ad hæc studia incitandos adhibuit. Ostendebat altera quam magnum extitisset in condendis corporibus Dei opus, & sapientia, tuendisque amor, & providentia. Suadebat altera, & cohortabatur vehementer discipulos, ne veteres fontes unde doctrinam hauserunt, velut inanes cum vulgaribus quibusdam turpissimæ notæ hominibus summa injuria obliviscerentur. Hæ Orationes vix mihi (etsi auctore in scio) ab Viro gravissimo, & potente traditæ fuerunt, & imperatum ut typis committerem, quod statim gloriatus sum mecum ipse, & gaudio exilui, neque multum quasi vi, quos mihi potissimum Patronos eligerem in quorum illas nomine pervulgarem; nam vestra mihi continuò occurrerunt Eminentissimi, & Reverendissimi Principes amplissima nomina tum ob incredibilem vestram in bonos omnes voluntatem, studium, favorem, tum quia jampridem intellexeram vos, iisdem cum Putius in Anatomico Theatro publicè eas recitaret benignis-

nignissimè non interfuisse modo, sed ipsum quoque
 ut emitteret impulsisse. Occurristis & vos Vigilanti-
 tissimi, Excelsique Senatores, qui ut auctoritate
 summa, vestrique nominis amplitudine valetis plu-
 rimùm, sic etiam libello huic, & Auctori existi-
 mationem maximam conciliare, & adungere pote-
 stis. Constitui propterea Orationes eas vobis dicare
 nunc tandem exeuntes. Quod non dubito, quæ ve-
 stra est clementia, quin sitis probaturi. Valete, &
 nostræ & litteratorum Reipublicæ incolæmes vos ser-
 vate.

AUCTOR LECTORI.

UT primùm hoc anno Anatomes a nobis confecta est, quidam mihi circumsteterunt, verbisque, & rationibus suadere tentarunt ut Anatomicam prolusionem, simulque Orationem alteram pro gratiarum actione ad populum habitam typis committerem, & nulla interposita mora publici Juris facerem. Quod ut primùm sensi subritum quod putavi illos familiariter nobiscum velle jocari, tum præterea quod non ita impudens, arrogansve sum, ut iudicem lucubrationes nostras in vulgus emissas vel utilitati, vel oblectamento hominum generi esse debere. Verùm ut graviter illos instare audivi, & pertinaces in præconcepta opinione persistere vidi graviter ego quoque, ut summas gratias egi pro nimia humanitate, sic rectè, & apertè illis hac in re me satisfacturum esse negavi, Quid enim ajebam, & Jure quidem ajebam, concluditur in lucubrationibus hisce quod gloriam potius quam vituperium Auctori suo possit comparare? Si materiam spectetis nihil novi est, nihil quod a Deerhamio, a Rhedio, a Morgagnio, a Vallisnerio, aliisque Philosophis non sit decerptum, Si formam rectè perpendatis Orationes ne sunt, lectiones, lucubrationes, an neutrum istorum? Qui ordo, quæ sententiæ, qui splendor, quæ varietas, quæ oratoriæ artis lumina elucescunt? Si latinam elocutionem ad trutinam revocetis vereor ne potius confusionem accusetis rerum, quam purgatæ dictionis ordinem cognoscatis. Hic phrasæ Muretti, illic Facciolati sententiæ, hic Sigonii dicta, illic Tullii, Ambrosii, Augustini, Paulli sensus & verba circumretitam quamdam faciunt styli implicationem, atque utinam ut illi ornatè, sic nos purgatè scripsissemus, sed fortè e calamo ceciderunt obsoleta quædam, & grammaticorum legibus nullomodo accommodata. Accedit quod peregregii Viri, & summa laude dignissimi Archigymnasii nostri Professores, qui vero, & nervoso Oratorum more de Anatomicis rebus ita publicè dixerunt, ut universa commota sit Civitas,

& ad

& ad extremas gentes illorum sapientiæ rumor allatus sit ne cogitarunt quidem etiam permoti, & compulsi utilissimas Orationes habitas in vulgus emittere; quod si Viri isti quibus, & doctrina, & eruditione non par, aut similis ego sum, sed in illorum numero me extremum esse summi est honoris, & laudis illustria scripta sua in lucem proferre negarunt, ille ego qui nec scientia Anatomicus, nec arte eloquens, nec ingenio Vir in scenam prodire fucatus quidam, & garrulus Orator non dubitabo? Mementote quod spatio tantum dierum sex a me inexercitato homine utraque lucubratio confecta est, hinc si fortè quid laudis ex ipsis habuimus id omne & gestui, & voci, & actioni, & loco tribuendum esse judicamus, quæ omnia cum & histrionibus, & circulatoribus sint communia vix aliquid habere in se dignitatis cognoscimus. Itaque fortè si aliquibus res nostræ placuerunt pro nomine meo sat est, si displicuerunt plusquam satis. Hæc & alia plura amicis significare non pudebat ut & veritati locus esset, & me a molestia liberarem, & illi a præjudicata opinione liberarentur; ut ut autem verbis nostris perstricti quiescerent, non potui tamen etsi invitatus quin aliquibus Scripta nostra legenda committerem. De manu in manum, de amico in amicum tracta sunt, & denique Auctori suo restituta. Quiescebam jam nihil cogitans cum venit ad me Lælius a Vulpe Typographus solers, & promptus rogans ut Orationes meas jam typis commissas recognoscerem, & si quid corrigendum esset retractarem. Fingere nunquam animo potes, Lector ornatissime, quænam ex hoc vento in nobis tempestas suborta fuerit. Timor, ira, pudor circumsteterunt, jamque me continere non valens Typographum objurgaturus surrexeram, cum sensi id factum fuisse jussu, & clementia Eminentissimi, ac Reverendissimi Principis Prosperi Cardinalis Lambertini Bononiensis Archiepiscopi, qui ut amore, & sapientia omnium voluntates devincit, ita auctoritate torpentes, & mediocres animos excitando, ad majora & maxima spiritum adjungit, & Vires. Summa ergo tanti Principis benignitate permotus

annui perquamlibenter, illudque unicè petii ex Typogra-
pho ut data esset mihi ad te monendum, benevole Lector,
facultas, ne id tu Juvenili superbiæ, & ambitioni meæ da-
res, quod debitæ obtemperationi, & justo officio est tri-
buendum. Cum tamen viderem in Orationibus nostris vix
aliquid esse quod Anatomicum scaperet non abs re putavi si
aliam Lælio Epistolarem lucubrationem evulgandam com-
mitterem Petro Paulo Molinelli conscriptam, in qua ex-
tant nonnulla ad Anatomen verè pertinentia. Sunt in illa
paucula nova, & a nobis inventa, sunt alia quæ nonnul-
lorum confirmant res, sunt aliqua quæ conjecturis ni-
tuntur, sunt experimenta iterum renovata, omnia verò
in studiis hisce nostrum significant desiderium. Sic fa-
ctum est, ut ille ego, qui nihil evulgatum volebam, nunc
edita plura habeam, quam tu Lector sapientissime velis.
Sed nec pudet, nec pœnitet, nam licet omnia levia, pau-
ca, molesta, & inutilia videri tibi possint observantiam
tamen meam erga te significare contendunt. Itaque me-
cum age clementer, & patienter hæc excipe: quod si cri-
ticus Judex adversus hæc paucula scribes audiam libenter
quid sentias sive ut victus ingenuè errores fatear, sive ut
victor te ipsum amplectar, & diligam, modo & tu, vel ut
Philosophus, vel ut Anatomicus aperta fronte in aciem
venias, nam si aut personatus prodibis, aut injuriosus of-
fendes respondebo nihil, nihilque dicteria curabo. Hæc
habebam quæ monerem. Vale.

P R O L U S I O

9

Ad Anatomen.

CUm difficile, & grave Anatomicum opus jam quinque ante annis ex hoc illustri honoris, & amplitudinis loco institutum, confectumque a nobis esset si non nominis nostri commendatione, at certè tanta felicitate, quanta a lectissimorum Virorum istorum benevolentia, & amore comparata est, atque concessa A. O. continuò de nova studiorum, vitæque ratione ineunda cogitare cæperam, atque adeo laboriosam istam, periculoque plenam provinciam non desertam quidem, aut ex toto incultam relinquere, sed quantum sat esset pro hominum valetudine tuenda e longinquo tanquam a specula prospicere decreveram, complicatisque velis, cæterisque armamentis compositis navim subducere, & in portu quiescere constitueram.

Jamque discipulos nostros atate, ingenio, viribusque bene valentes ad incidenda corpora mortuorum, eorumque viscera, atque intestina scrutanda impellens, quæ in iis natura clausisset quantum libenter sentiebam invitè tantum docebam, totusque inter morbos, inter ægros, inter remedia versabar, cum vos Senatores amplissimi, quorum diligentia, & amore studia nostra diriguntur, me jam aliud cogitantem, atque opus istud firmo animo declinantem a suscepto consilio subduxistis, atque in veterem tra-

B

hen-

bentes semitam ad intermissa diu, multumque anatomica studia revocanda præmiis incitastis, promissis adduxistis, auctoritate coegistis. Quamobrem jam satis arbitror, Auditores, suscepti a nobis operis, deliberataque sententiæ rationem vobis esse perspectam; neque enim sub oculis Hominum ponenda sunt innumera beneficia ab illis in me collata, quæ circumstare videntur, & ad parendum sollicitant, neque quædam a natura nobis indita propensio, obsequendique studium, a quibus abripi me sentio, sed tantum voluntatis illorum, qui nobis præsident significatio, quæ etsi magnam curam, magnam sollicitudinem, magnum nobis onus imponit cuicumque tamen a nostris laboribus quæsitæ remissioni, atque quieti anteferendam esse judicamus.

Itaque prompto, libentique animo locum hunc conscendimus tum quod a Magistratibus præscriptum est, imperatumque nobis quod satis est, tum quod pertractandæ rei argumentum, atque ratio excitat me, & quasi calcar admovent ad eam conficiendam viam jam aliàs vestigiis nostris signatam, sudoribusque perfusam. De homine vivente dicimus, hinc de viscerum compage & nexu, post de humorum velocitate, & circulo, inde de exortu, de nutritione, de motu, de sensu, denique de sociis omnibus, atque adjutricibus animalium salutis actionibus erit a nobis in posterum differendum.

Ergo quid adhuc torpentes, & tardi in vestibulo hæremus? Quid gressus dirigere dubitamus? Quid nondum aras tenemus? Accedite, accedite Adole-
scen-

scientes optimi, qui hac tanta frequentia, tantoque Anatomica veritatis studio convenistis, & me duce, ac praeunte non asperum, sed planum, non tenebricosum, sed perspicuum, non laboriosum, sed leve iter ingrediminor. Quod si nemo est, quem non aut concepta speculo, aut manu expressa corporis sui forma delectet & moveat, non vereor quin pergrata, perque jucunda suscepti consilii ratio futura sit, in qua non superficialium pictae cujusdam imaginis corticem, sed medullam, & viscera, vos in vobis, vos in animalibus, vos in plantis, in vobis denique Divini artificis completum opus contuebimini. Agite ergo ab illo cadavere, quod ea in tabula, nescio qua de consuetudine, obductum nobis proponitur velum remove; vel enim infirmitatis nostrae, brevisque peregrinationis recordationem refricat, & tum oculis nostris corpus illud non est removendum, cum carceris hujusce tenebrarum, miseriarumque plenum, optabilem finem designet, vel in illo excellentiae & magnitudinis Divini artificis lumen elucet, omniumque tum conspectui, animorumque meditationibus est subjiciendum, ut vos, qui hic statis, quasi in augustissimo templo sedentes debita veneratione, & silentio immensum tanti operis effectorem prosequamini. Revera non minus in homine, quam in animalium omnium corpore, ita est unaquaque res ad suos usus accommodata, ut a mente quadam infinita omnia, & cognoscente, & providente, & animadvertente illorum corpora constructa esse sit pronuntiandum. Quod etsi communi omnium vestram.

suffragio comprobatum videmus, brevi tamen sermone nunc confirmare contendimus, ut primum ad dicendum initium a Deo ipso ducamus, tum vero ut attentionem eam, quam inculta, & vulgaris orationis nostræ imbecillitas desiderare vix posset argumenti ratio obtineat. Sapientiam itaque Dei cum animalium corpora creat, providentiam cum sustinet probandam nobis insumimus, quod cum immensum quoddam sit, neque ullo aut temporis, aut orationis spatio circumscribendum, faciam more Pictorum quorundam, qui lineis, & signis per tabulas ductis pingendarum rerum multitudinem, vel leviter adumbrando, designare videntur.

Putavi semper, atque etiam nunc satis firmè puto fuisse neminem insipientem adeo, atque improbum, qui interioris sensus impositum jugum dejiciens præstantem aliquam, æternamque naturam omnia sentientem, omnia moventem, omnia moderantem negare non dubitaverit, universarumque rerum principium, ordinem, nexum, cohesionem fato, fortuneque commiserit; & licet nos non lateat Philosophantes Democritum, & Epicurum nullo a principio, sed ex æterno tempore excitasse, aut finxisse infinitam vim innumerabilium atomorum, quæ fortuitis concursibus inter se coherescentes effecerint ea quæ sunt, quæque cernuntur omnia, arbitror tamen illos non in eam opinionem haustam de perfidia, & deliratione prolapsos fuisse, quod nullum esse Deum ad veritatem planè sibi metipsis persuasum haberent, sed vel quod inanis gloriæ, atque ostentatio-

*tionis causa in illorum animis de nova constituen-
da Philosophorum secta igniculus accenderetur, vel
quod licentiam libertatemque vivendi in sola volu-
ptate positam aliquo existente, & gubernante Deo
præcidi Jure, & facile posse dubitarent.*

*Etenim si illorum rationes tanquam in venis,
medullisque insidentes suis e visceribus educamus,
non Philosophorum ingenia, sed delirantium somnia,
non argumentorum vim atque robur, sed contorta
quædam, & aculeata sophismata, non veritatem,
sed mendacium, non virtutem, sed simulationem,
undique insidias, undique calliditatem, fallacias
undique reperiemus. Ergo ne quod ab irato Pictore
in tabulam projicitur spongia, atque ora equi inex-
pectata sorte spumescunt, reliqua, quæ per univer-
sum vagantur orbem artificioso fortune facinori sunt
tribuenda? Quid stultius esse potest quam omnia
eventui subicere, cujus natura intellectui plane
adversatur, cujus proprietas ab inconstantia depen-
det, cujus actio ab impetu non sejungitur, cujus
potestas in temeritate est sita. Quisnam immensam
atomorum seriem creavit? Quisnam in infinito ina-
ni collocavit? Quisnam concessit eis agendi modum,
atque rationem? Si jam nihil erat atomus quomodo
a se ipso habere potest originem id quod nihil est? Si
vero solida ista corpuscula nulla temporis circumscri-
ptio metiebatur, quomodo jacentia, & sine motu
immutabili in æternitate continebantur? quomodo
datum eis est principium motionis, atque volubilita-
tis? & si illarum motus ab omni æternitate est repe-
ten-*

tendus cur ex sempiterna concursione, & cohaerescencia sexcenta millia, & etiam infinita mundorum non sunt composita, cur non iterum eversa, cur non renovata?

Sed vel essent hæc omnia, quo animo pronuntiabunt rerum omnium ordinem ab inconstantia, legem a mutabilitate, consilium ab impetu, deliberationem a fortuna, & casu pendere? Si sagittam apri latus aperientem videmus, si procul navigii cursum animadvertimus, si stellarum errantium motus in sphaeram alligatos cognoscimus, de venatoris manu, de nauta gubernio, de sapientia artificis judicamus, stulte vero, incauteque aliquis causam illam hæc omnia moventem, & complectentem consilii & rationis expertem esse putabit?

Excita excita Deus omnipotens Atheniensibus ex monumentis cineres Diagoræ Athei, qui cum naturam tuam aperte sustulisset constituit signa, facemque improbis, nihilque sibi ultra vitæ terminos promittens Religionem irrisit, Tempia diripuit, pietatem ejuravit, rerumque omnium Causæ cultum non solum a se uno distrahere, sed & a singulis hominibus, sed a Provinciis, & a Civitatibus evellere, ejicere, exturbare, malitiose cacutiendo tentavit. Indue Deus fortis nova carne hominem, colligatisque nervis cum ossibus sit adhuc ille hodierna die per tuam potentiam in numero viventium. Congrediatur nobiscum, & luctetur: Satis nervorum habemus, ut illius audaciam reprimamus, satis animi ut irruentis impetum sustineamus, satis virium ut gladios in pectus nostrum distri-

districtos retundamus. More Ducis praeliaturi instruam aciem in nomine tuo, accommodatisque locis agmen constituam. Occurrent universae gentes, & populi primum Motorem, & effectorem Deum benedicentes in templis, & aris, in votis, & victimis, in sacerdotibus, & ministris. Fatebuntur nec esse, nec fuisse unquam nec regnum, nec provinciam, nec terram, nec urbem, nec castrum, quæ divinum aliquem Mundi hujus Procreatorem non intellexerint. Hinc si, ut ait Seneca, nemo omnes, omnes neminem, singuli singulos fallunt, cum quod universis videtur verum est, ita perstringetur insipiens, ut ne in corde quidem suo audeat dicere non est Deus. Ministrabunt arma naturæ effectus certo semper directi termino, proportionem in se ipsis servantes, respectum ad reliquos habentes, propriis mediis finem obtinentes, impedimenta summo consilio removentes, atque in tot luctis, tantisque varietatibus, certo semper, firmoque gradu progredientes. Hocque gubernari, & regi non erit ab infinita mente omnia intelligente, & cognoscente? Enarrabunt gloriam tuam Domine sidera aut firmamento infixæ, aut circa se ipsa rotata, & singulari velocitate circumvoluta, quorum aliqua ex his, quæ planetæ dicuntur a Sole accepto lumine relucet, aliqua vero immense tantum distant ab illo, ut lumen reflectere nequeant, sed proprio, congenitoque micent splendore. Quod si vel terra trecenties sexagies quinquies circa se volvatur dum semel communi vertigine Solem circumducitur, vel nunquam incli-

clinet orbis hic noster fundatus super stabilitatem suam, ut ex Josue imperio comprobatum videtur, planetarum tamen discursus semper est certus, semper cum lege, cum ordine semper, ita ut statutis temporibus eo revertantur astra, unde sunt profecta tametsi stare nonnunquam, & aliquando regredi videantur. Erit ne ergo fortunæ opus tres superiores Planetas semper esse retrogrados, cum Soli opponuntur, directos cum sunt in conjunctione, & in maxima a Sole distantia stationarios, ut ajunt, in utrisque quadraturis? Eritne tribuendum fortunæ Mercurium trimestri, Venerem octimestri =

Sed quid progrediente Oratione nostra adversus eos stare contendimus, quorum rationes tanquam fabulas composuit insana quædam antiquitatis libido, vel qui etsi perfricatæ frontis ne vocem quidem unam proferre audent, vel quorum mens ita de sua sede est deturbata, ut risu, & sibilo explodi, rationibus vero expungi, & excitari non mereatur. Hos itaque in tenebris suis jacentes, sepultosque linquamus, & sit commemoratio misericordiarum Domini inter nos, qui in ea provincia, ea in civitate, eo in gremio, eo cum lacte vivimus, fovemur, & vescimur, per quod, & in quibus ita naturæ nostræ cognitio Dei est indita, ita altissimas in nobis radices agit, ut illam e loco suo dimovere non esset datum, si vel etiam pertinaces, & improbi rationis jugum excutere tentaremus. Interior undique vox clamat si quarimus quis hæc fecerit Deus est, si per quid fecerit dixit fiat, & facta sunt, si
quare

*quare fecerit quia bona sunt., nec auctor est excellen-
tior Deo, nec ars efficacior Dei verbo, nec caussa
melior, quam ut bonum crearetur a bono Deo.*

*Atque eo majora beneficentiae signa in nos protu-
lit, quo liberiora hac fuere, nec ulla necessitate al-
ligata. Operatus siquidem Deus est juxta divinae
sapientiae suae praescriptum, sed cum sit liberimus, &
actionum suarum Dominus poterat nihil extra se ef-
ficere, nihilque moliri. Se ipso contentus est, &
perfectus, nec quidquam praeter se, sui que naturam
amore necessario prosequitur; hinc quidquid extra
se creavit aeterna quidem, & immutabili actione ef-
fecit, sed ea necessitas ex divinis decretis, quae sunt
liberima est profecta.*

*Revera in infinita, aeterna innumerabili seculo-
rum serie, quae antecefferant, erat Deus; sed
quid antecefferant si nulla erant? Erat inquam
in aeternitate Deus omnipotens se ipsum amans,
& in se ipso beatus, cum placuit illi univer-
sum hunc Orbem, & quae in ipso vel continentur,
vel in illius ambitu suspenduntur efficere sic, ut actio
divina, quae illius natura est, relationem haberet ad
creaturam. Non erat tum nec tempus, nec ordo,
nec materia, nec ornamentum, cum repente supe-
rius Caelum (hoc est multitudo spiritualium rerum) ex
nihilō creata est, eodemque nutu & puncto nostra
hac prodiit terra aquis undique sparsa, tenebris cir-
cumfusa, & in perturbatione rerum omnium posita.
Spiritus autem Domini, qui super aquas ferebatur,
hoc est voluntas Dei rebus omnibus praesens, lucem*

composuit, tenebras sejunxit, aquas divisit, maria constituit, luminaria disposuit, dies signavit, noctibus imperavit, tempora distinxit, stellas vocavit, & responderunt: jam adsumus.

Quibus omnibus ad Universi hujus necessitatem compositis, semina, quæ jam prima die simul cum terra creata fuere tumescere, & virentia germina emittere jussit, hinc fruticari herba, floresque emergere fructibus maturescentibus ceperunt, ut ad ornamentum Orbis non minus quam ad voluptatem, ad tutelam, ad alimoniam essent viventium hujusce terræ habitatorum. Resonabat enim undique vox Domini imperantis. Prodeant, prodeant animalia, quorum anima sit in sanguine; & hæc prodibant; ex his plura gradientur; gradiebantur; flexuose moveantur nonnulla, & serpant; serpebant. Per aera librentur aliqua, cæloque fruantur libero; fruebantur. Habitent multa aquis conclusa, & fluitent; fluitabant. Jamque mihi videre videor pisces ad nutum, & voluntatem Creatoris modo super aquas se se attollere, modo se se submittere iis instructos instrumentis ad tantum peragendum opus necessariis. En quomodo alii crustati, & fortes, squammosi multi, & leves, carnosii innumeri, & graves, proportionem quam habet numerus ad numerum servant isti ad pastum, ad locum, ad actiones, ad motum. Lato penicillo instruitur cauda, ad ventris latera alæ appenduntur, quibus siue flexis, siue compositis, siue laxatis quasi totidem remis corpus propellitur, & per undas urgetur.

Ser-

Servandum est æquilibrium in piscibus illis ducentos sæpe cubitos, & ultra superantibus; in iis vix ad semidigiti longitudinem, & crassitiem compositis; in iis qui vix granum piperis magnitudine æquantes viridis spumæ formam præferunt, & mentiuntur. En ergo quod majorum piscium corpora oleo inuncta, & integrata fere ad æquilibrium comparantur, in ventre vero minorum vesiculæ modo aere turgentes, modo remissa id faciunt ut sive fluitent, sive Jure suo submergantur. Ducendus est aer ad respirandum, sed organa sunt comparanda quæ aqua non subeat spiritum intercludens, hinc branchiæ ita pertunduntur ut aquam repellant, aerem facile intromittant, quin immo animalculorum fluviatilium aliqua fistulosam caudam ab aquis extrudunt, atque per apertam ad illius extremum vaginulam novum exhauriunt aerem.

Nihil dico de complanatis oculis, & pro mediorum densitate dispositis, nihil de squammis ad opportunitatem natatus compactis, nihil de amphibiorum cruribus ad modum remorum effectis, nihil de ovato foramine in iisdem aperto, ut quæ in terris degunt innocue vivant sub aquis sine periculo. Quæ etsi omnia, & innumerabilia alia prætereo, non possum quin ea perpendens conclamem. Proh Deum omnipotentem: quam longe lateque sapientia tua diffunditur. Si unum in locum congregarentur omnes, qui jam sapientes fuerunt, qui sapientes dicuntur, qui in sapientum numero collocabuntur dicite amabo A O cuinam istorum non dico piscem, non branchias, non

intestina, non jecur, sed tenuissimam squamula partem componere datum esset? Exprimet Zeussis uvas ingeniosè ita pictas, ut ad eas devolent aves. Lin-teum afferet Parrhasius, quod manu removeri posse peritiores artifices arbitrabuntur. Suspendet Archi-tas libramentis columbam, quæ spiritu incluso evo-labit. Formabit oculos Dædalus, abditisque quibus-dam nervis efficiet, ut huc, & illuc moveantur; nulla tamen arte, nulla vi poterunt veram, & vi-ventem membranulam, pilum, unguem, squammu-lam cum nutritiis organis, cum vasis vehentibus, & revehentibus, cum instrumentis motus, cum or-ganis sensus, cum secretoriis machinis constituere; & si illi ob memorata opera ferramentis, & materia ar-chitectata sapientis nomen omni consentiente populo sunt promeriti, nonne Jure magis sapientissimus ille erit, qui nihil redundans, nihil fictum, nulla præ-eunte materia, necessitate nulla cogente, res omnes creatas voluit, vitam concessit, naturam tribuit, attigit a fine usque ad finem fortiter, & disposuit omnia suaviter?

Sed brevibus hisce terminis non coercetur Deus Omnipotens sapientia tua, qua doces nos super ju-menta terræ, & super volucres Cæli erudis nos. Undenam in avibus dispositio membrorum, undenam forma corporis tam apta ad volandum nisi a te ipso haberi potest, & repeti? sive ad illarum caput par-vum, & breve, sive ad Thoracem robustum, & an-gulosum, sive ad ventrem tenuem, & membrana-ceum, sive ad tergis prælongum, & caudatum ocu-los

los convertamus. Tu in aptiori corporis parte alas apposuisti concavas, ut in aere librentur, flexibiles, ut opportune extendantur, musculosas, ut ventorum impetum superent, plumosas, ne molesto pondere gravitent; quinimmo cum plumæ ventorum injuriis expositæ arescant facile, & subcrispentur sacculum construxisti oleum emittens, ut isto plumæ inungantur, & polito rostro complanentur. Habitant in paludibus anates; tu illarum digitos & pedes membranulis quasi colligas, quibus apertis retropellitur aqua, quibus restrictis debiscit. Lassæ jam, & fatigatæ ab itinere hirundines alteræ alteris superimpositæ de scopulis debent suspendi; tu brevibus illis appendis crura, pedesque rotundos, ita aduncis unguibus armas ut invicem apprehendantur, & cohærescant. Opus est ut picus velociter correptet arbores, & insectetur formicas; tu fortes, & musculosas coxas brevibus adnectis cruribus, unde facile plantarum cortices quattuor acutis digitis apprehendit, validamque caudam intro flectens quasi per gradus repit, atque ab illa velut supposito fulcimento sustentatur.

Longus sim si omnia persequi velim, ut araneorum plures octo distinxeris oculis ad circumvolantem prædam capiendam, ut bombicem concluderis folliculo, cujus fila quattuorcentum quinquaginta in longitudine superant cubitos, ut muscis ad anum terebras affixeris, quibus evaginatæ, & in arcum convulsis corporibus pertundantur frondes, fiatque capax receptaculum pro vermibus nascituris.

Ardeo,

Ardeo, mihi credite auditores, in parte tam ampla dicendi desiderio, sed cum opera Domini nos circuant, quis investigabit magnalia ejus, virtutem autem magnitudinis ejus quis enunciabit, aut quis adjiciet enarrare misericordiam ejus. Occurrunt bruta, occurrunt insecta, occurrunt aves, occurrunt pisces, occurrunt plantæ, occurrunt venti, occurrunt cali, occurrunt sidera, & clamant: quomodo in Deo vivimus, & movemur, & sumus nisi quia virtute sua, & sapientia universum constringit, & continet Mundum.

Sed hæc omnia nec essent, nec esse possent a Deo, nisi etiam eorum quæ sunt, & factorem, & providorem eundem Deum haberemus. Etenim cum divinitas, & præterita teneat, & præsentia sciat, & futura prospiciat, contemplatur omnia perfecta bonitate, & necessaria providentia sua, cum in divinitatis, eternaque sapientiæ natura ita contineatur providentia quemadmodum unitas in numero; nec enim aliunde Deus bonus est, quam unde magnus, nec aliunde justus, aut sapiens, aut providens, quam unde magnus, & bonus, nec aliunde denique simul hæc omnia, quam unde Deus, & hoc quoque non nisi a se ipso; hinc cum fecerit terram in fortitudine sua, præparaverit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extenderit calos, curam paternam & maximam rebus singulis impendit, ut illæ debitos in fines dirigerentur, atque deducerentur, nam sicut divina mens per scientiam simplicis intelligentiæ, & media, & fines potentiæ suæ non repugnantes

tes cognovit, hinc viam, atque exitum mediorum per scientiam, ut ajunt, conditionatam distinxit, denique rerum omnium quæ futura erant notitiam per scientiam visionis complexa est, voluntatem direxit ad finem, ad præparationem mediorum, ad actualem potentiam suæ applicationem ad media, in quibus omnibus divinæ providentiæ complementum est positum.

Porro si creatis rebus præceptum non posuisset, quod præteriri non posset, & in viis suis non se se nobis ostendisset Deus, qua in rerum perturbatione collocatus esset hic orbis, quæ temporum concursio, quæ omnium esset conflictio? Jam cum terra germinare vellet herbam virentem, jacta in sui sinu constringeret semina, & aperta nunquam emitteret; modo sol præesset noctibus & sine lege lux tenebris misceretur; cuncta opera manuum nostrarum in facie venti dissiparentur, & quemadmodum navigium sine gubernatore facile mergeretur, subsistere mundus non posset Deo non gubernante. Hinc magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, cujus sapientiæ, cujus bonitatis, cujus providentiæ non est numerus, ut quæ ab ipso facta sunt servarentur, custodirentur, instaurarentur operuit calum nubi- bus, & paravit terræ pluviæ, produxit in montibus fœnum, & herbam servituti hominum, dedit jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.

Videte eam in campo plantam quomodo crescit, quomodo vivit, quomodo nutritur, & vel cum

mar-

marcescit, & perit, quomodo per nova semina propria consulit propagationi. Sunt in illa canaliculi, qui terræ inhaerent, ut nutritium humorem exsugant, sed forte exsugerent nunquam nisi desuper pluvia descenderet, quæ arescentes campos rigaret. Descendit ista, & velut a cribro trajecta juvante solis calore, comprimente aeris pondere, cogente canaliculorum tenuitate per vasa plantulae distribuitur, & sive illis inhaeret, unde incrementum, sive deperditarum partium occupat loculos, unde nutritio, sive in utriculis deponitur, unde perfectio, sive ingredientis aeris patitur percussiones, unde subactio, sive a foraminulis egreditur, unde redundantium secretio. Hac autem in re quisnam rationem ordinis rerum provisarum in finem, quisnam causas secundas executrices ordinum Dei admirari non poterit? Sed quid dico hac in re, in singulis, & quibuscumque providæ divinitatis lumen elucet. Providentiæ est sagacitas animalis in eligendis locis ad ova ponenda. Providentiæ est cura in incubandis pullis. Providentiæ est sollicitudo in illis enutriendis. Providentiæ est artificium in nidis condendis. Hinc hirundo paleis, creta telisque araneorum ædificat opus, ne ventus rapiat, stramento roborat, ne aer subeat, musco cooperit, ne aqua humectet, plumis consternit, ne infantibus commodum desit.

Sed quid ab aliis firmas rationes, & argumenta ad probandum desumimus? Testimonium profecto majus divinæ gubernationis habere non possumus, quam ab illo insepulto cadavere, quod futuris orationi-

tionibus nostris pro satis amplo argumento est positum.

Concludebatur olim in materna alvo exilissima, in capsâ reconditum, cum venit aura vivificans quæ membra explicuit, pepulitque corpus a receptaculo, cumque per appositos canales descenderet maternum uterum occupavit. Ibi erant vasa, quibus jungebatur, ibi erat calor quo fovebatur, erat materia qua nutriebatur, erant humores quibus humectabatur, erant tunicae quibus complectebatur, erant denique instrumenta omnia quibus perficiebatur. Completum jam è materno gremio impatiens moræ prodivit, sed ita prodivit, ut illi undique propriae conservationis, æternæque providentiæ opera circumsteterint. Firmandum corpus tenellum, & sustentandum erat? Ossa concreta ad stabilitatem accommodabantur. Ad varias actiones membra commoveri oportebat? Ferebant opem carnosæ lacerati. Subiit aer, & pulmones expansi sunt. Invenit lux in oculo retinam quam percelleret. Trementi aeri occurrere zonula in auribus. Perforatos in lingua nervulos penetrarunt salinae lactis particulae. In naribus expansa est tunica, quæ monuit animam de odoribus. Jacet nunc inutile pondus, nostræque infirmitatis exemplar, sed donec corpus illud immortalis spiritus occupavit fuit lex, fuit ordo, fuit ratio in fluidis, & solidis impressa ne invicem læderentur, & contabescerent. Thoracem aperite, caput secate, ventrem dividite. Venient in conspectum organa excludentia purum ab impuro, necessa-

rium a redundante, nutritium a fœculento. En cerebrum pro spiritibus, en pulmones pro aere, en cor pro sanguine, en stomachus pro concoctione, en intestina pro chilo, en jecur pro bile, en renes pro se-ro, undique ligamenta, undique vasa, undique cryptæ ad corporis indigentiam accommodatæ. Hæc vero omnia non cœmento, aut calce sunt invicem alligata, & contexta, sed ab exilissimis, distractibilibus filis, a membranosis fibrillis pendet tantæ machinæ constructio, & artificium. Quod si horologium cujus vectes, cujus rotæ, cujus catenulæ, ex kalibe, aut solidiori materia sunt artefactæ vix ad annum horas designare potest quin suberret in motu, in actione, in modo; nonne ultra naturæ vires effectum esse videbitur, ut humanum corpus ex pel-libus, & canaliculis, ex fibris tenuissimis, exilissimis, flexibilibus ad sæculum usque, & ultra inno-cue moveri possit, & vivere? Ob quam profunda, quam immensa abyssus est providentiæ, sapientiæque divinæ, quæ ita est magna in magnis, ut minor non sit in parvis, a qua, ut omnia cum Augustino complectar, a qua, inquam, est omnis modus, omnis species, omnis ordo, a qua est mensura, numerus, pondus; a qua est quid quid naturaliter est, cu-juscumque generis est, cujuscumque æstimationis est; a qua sunt semina formarum, formæ seminum, mo-tus seminum, atque formarum; quæ dedit carni ori-ginem, pulchritudinem, valetudinem, propagatio-nis fœcunditatem, membrorum dispositionem, salu-tem, concordiam, quæ & animæ irrationali dedit

memo-

memoriam, sensum, appetitum, rationali autem insuper mentem, intelligentiam, voluntatem, quæ non solum cælum, & terram, nec solum angelum, & hominem, sed nec exigui, & contemptibilis animantis viscera, nec avis pennulam, nec herba flosculum, nec arboris folium sine suarum partium convenientia dereliquit.

Sed jam tempus est ut finem dicendi faciamus, quod si in tam amplo, & necessario argumento eos transilivi terminos quos ab initio pepigi, neque mihi satis potui temperare pertractandarum rerum magnitudinis justam, & idoneam excusationem habemus, quoniam oratio, quæ divinæ sapientiæ, & providentiæ continet acta non velut hasta dirigitur, ut certo collineet, sed secundis, variisque conspirantium ventorum flatibus quasi navis impulsæ fertur, & quo longius in altum invehitur eo illi amplior, & patentior cursus ostenditur; & licet neque eloquentes, neque in dicendo suaves, & ornati simus, orationem tamen hanc nostram infra argumenti dignitatem jacere non pertimemus, nam simplex enarratio operum Domini satis habet in se dignitatis, atque ab imbecillo oratore non verborum lumina, non ornamenta sententiarum desiderat.

Sermonis præterea nostri longitudini evitanda non consului, cum audientium personarum generi, & desiderio serviendum esse cognoverim. Dicendum enim erat in conspectu vestro Hieronymæ, & Prospere Cardinales amplissimi, in quorum facie, in quorum moribus, in quorum operibus, in quorum dignitate

ita pietatis amor, & sanctimonia vitæ relucet, ut nihil optatius, nihilque naturæ vestræ accommodatius esse possit, quam omni loco, omni tempore, omni occasione divinarum rerum tractationem per omnium ora longe, lateque diffusam intelligere.

Dicendum erat in conspectu tuo Prolegatæ Illustrissime, qui cum in excellenti ingenio, in doctrinæ ubertate, in animi tui magnitudine divinam singulari modo experiaris beneficentiam non aliud ex nobis hodierna die expectabas nisi ut sapientissimum consiliorum tuorum Rectorem, & Dominum publica commendatione celebraremus.

Dicendum erat in conspectu vestro amplissimi Signifer, Consules, & Praefecti, qui cum Anatomicam provinciam collatam mihi voluistis non eo tantum animo contulistis, ut adolescentes isti in litteris facerent progressionem, sed ut divini factoris gloria in humani corporis opere omni audiente, & vidente populo amplificaretur.

*Erat tractanda in conspectu tuo Deus omnipotens causa tua, quæ cum divina, & infinita sit non brevitatem, non temperantiam, non modum, sed finem nullum habere potest, & assequi. Licet tamen ante oculos sapientiæ tuæ, velut nebula ante solem, vacua oratio hæc nostra perierit, illud tamen concedas velim, ut in audientis hujusce populi animum irrepat, & perpetuo in illis memoriam refricet misericordiarum tuarum. Futuris vero diebus, quibus singula humani corporis viscera perlustrabimus claram mihi, præsentemque mentem tribue, ad
labo-*

laborem instrue, ad periculum firma; quod tamen ita peto, ut non alia tecum utar obsecratione, & prece nisi eadem illa qua quinque ante annis hoc eodem ex loco sum usus. Supplex ad pedes tuos jacui, Dux erat Virgo Deipara, adstabant Petronius, & Catharina, cum me alta voce clamantem audi-visti quod si labores mei, si studia, si opera altissima nominis tui gloria responsura non essent excideret (si quidem esset) ex hominum memoria nomen meum, in pulverem deduceretur, in facie venti disperderetur. Non est, non est Deus bone commutata voluntas, eadem est vox, eadem est precatio, illudque unice hodierna die ultra imploro, ut adolescentes isti, quorum studiorum rationem cervicibus nostris commissam voluisti, si quæ ex disciplina nostra adjumenta doctrinæ per tuam clementiam assequi poterunt, non eam a nobis, qui imbecilli sumus & abie-cti, sed ab infinita tua providente sapientia se intelligant esse consecutos. Dicebam.

30
L E C T I O P O S T R E M A

Pro gratiarum actione.

JAm alias anatomico confecto cursu, jam hoc eodem ex loco, jam audiente Senatu, audientibus Civibus, audiente populo si non parem aut voluntati, aut beneficiis acceptis, pro nostro tamen studio meritam gratiam, debitamque agendi opportuna se se obtulerat nobis occasio A. O. vastissimoque hoc in mari plenis velis præter vehebatur oratio nostra, cum de Petro Nanni Præceptore clarissimo mentione facta, ita illius meritorum, nominis, studiorum, amoris officiorum ab inexpectata, recentique morte subreptorum memoria auditorum omnium mentem acerbo dolore impedivit, ut quas lacrymas in nobis loci gravitas, animique constantia refrænare debebat, cum aliquorum in oculis suspensas, aliquorum per genas effusas videremus, nos quoque in universa illa, & justissima commiseratione animi motus cohibere non potuimus, orationisque nostræ cursu interrupto inter suspiria, & fletus populi ab hoc gravissimo, amplissimoque honoris, & dignitatis loco discessimus. Ex eo autem tempore ita amplitudo promeritorum vestrorum occupavit mentem, conscientiamque pupugit, ut ab illa admonitus sero nimis cognoverim in agendarum gratiarum ratione, & mihi, & vobis defecisse. Quamobrem cum Præfectorum studiis de renovanda a nobis anatome voluntas significata est,
cogi-

cogitare cœpimus quanam ineunda via esset non modo ut commissum anatomicum munus expleremus, verum ut pro præteritis, præsentibusque beneficiis gratum animum nostrum in maxima hominum frequentia testificaremur. Veniebat in mentem Principum, Magistratum, Senatorum majestas, auctoritas, præsentia, sed quo orationis nervo pro dignitate dicendum esset non videbam. Versabatur ante oculos Patrum, Doctorem, Civium benevolentia, virtus, amor, sed verebar ne laudatio, quæ de his finem nullum habere potest, animorum offenderet moderationem. Circumstabant mihi scholarium studium, adolescentium desiderium, populi frequentia, sed futili, & vacua quadam commendatione non bene illorum utilitati consultum fore ducebam. Hinc constitui hodierna die laudes omnium prætereundo omnibus, & grates agere, & pro omnium desiderio referre. Quod quidem me præstiturum esse confido si non oratorio (non enim id tantum possumus) sed scholastico more florentissimæ juventutis istius animum præceptis, & monitis imbucimus, atque eas vias indicemus, quibus ad perfectam anatomicam facultatem tum in libris legendis, cum in scriptis conficiendis perveniri posse arbitramur. Sic gratias a nobis relatas habebunt Principes Eminentissimi, qui non fluentem, & fervidam orationem, sed amplificationem studiorum desiderant. Habebunt Magistratus, Senatores, & Præfecti, qui Civitatis nostræ gloriam in studiis positam omnibus viribus confirmare contendunt. Habebunt Patres, &

Cives,

Cives, quorum omnis sollicitudo est ut perpetuum publicæ utilitatis studium sustineatur. Habebunt adolescentes isti, qui optimas quasque scientias, & litteras in succum, & sanguinem suum convertere postulant. Habebisne vero tu Deus bone, Deus sapiens, Deus omnipotens, qui Rector, & Dux cogitationum mearum, laborum, studiorum tantis me undique circumligasti beneficiis, ut neque majora peti, neque graviora expectari, neque cumulatiora impetrari posse viderentur? Habebis tu quoque; nam si justitiæ leges impleri, gratesque referri possunt modo accepta munera in aliis collocemus ita, ut magis inde primi beneficientis gloria amplifictur, vidisti tu jam me non alio animo anatomicam suscepisse provinciam, neque alio consilio hodierna die locum hunc conscendisse nisi ut adolescentibus istis ea deferendo, quæ tua sunt, debitam tibi omnes habeant laudationem, tibi tribuant ornamentum, tibi gloriam comparent. Quod etsi pro immortalī dignitate tua nihil est, pro virium tamen nostrarum infirmitate est aliquid. Sed jam mare istud ingredi oportet, officiumque persolvere, quæ in re cum tu, & voluntatem & facultatem suppetas plenissimis velis portum consequi non dubitamus.

Stare animum in humano corpore Rectorem, & Dominatorem cogitationum, & talem habere vim insitam ad sciendum, talem promptitudinem ad inveniendum, ut quanto bruta sensu vel motu antestant hominibus, tanto illis homines perfectō rationis lumine antecellant, extra omnem dubitationem
est po-

est positum. Hinc primum Duce isto calcaria admo-
 vente cœperunt gentes artes habere ministras utili-
 tatum suarum, & profunda meditatione scientias
 persequendo de naturalium rerum caussis, effecti-
 busque philosophari. Verum forte nunquam adole-
 visset virtus, & rudis in incunabulis vagiret ad-
 huc, nisi de aliorum studiorum, & meditationum
 notionibus habendis, habitisque conferendis pru-
 dentes homines cogitavissent; propterea Memphites
 primi verborum, rerumque symbola in corticibus, in
 foliis, in tabulis stylo signatis miserunt ad externos,
 & communicarunt cum remotis. Phenices inde lit-
 teras Atticas exararunt, Hebraicas Moyses, Isis
 Ægyptias, Abraaham Caldaicas, Nicostrata Lati-
 nas, sicque artium, scientiarumque inter populos
 facta est quasi colligatio, & communio, quæ tum
 majorem amplificationem obtinuit, cum vel Joannes
 Guttembergus, vel Faustus artem imprimendi, &
 typis committendi libros invenit. Eo autem tempo-
 re non omnium scripta publici juris facta sunt, non
 ex succi libelli ad opportunitatem accommodati, non
 commentaria ad loquacitatem composita, sed ea tan-
 tum, quæ longo atatum experimento, & congre-
 gatorum prudentum hominum consilio virtutis,
 sapientiaeque plena, & gravia visa sunt. Ex quo
 jam intelligere vos arbitror quantum dignitatis in-
 sit in antiquorum libris, quantum doctrina, quan-
 tum utilitatis in illis concludatur, & quo denique
 venerationis loco, atque laudis eos apud vos esse
 conveniat. Revera si & Parentibus, & Præcepto-
 ribus

ribus amplissimus honor, & perpetua veneratio est
 debita, quam juste colendi erunt majores nostri,
 quam avidè pervolutandi illorum libri a quibus
 primum lac doctrinarum profluxit, quique nullo
 Duce, & praeunte tantis laboribus viam nobis ape-
 ruerunt, atque in ea sternenda non levem tulerunt
 opem, ut prompte in litteris progredieremur. Quam
 facile Romanis est per apertos montes descendere,
 prærupta vero vastarum Alpium Juga aperire fuit
 laboriosum Annibali, & difficile. Quæ cum dico
 non possum quo minus in ipso orationis limine gravi-
 ter doleam, acerbeque aliquibus irascar, qui vix
 facultatem nostram delibant, vix ultra anatomica
 elementa progressi sunt, quod veterum stomachan-
 tur libros, illorumque nares offendunt antiqua ana-
 tomicorum scripta, quæ forte nunquam olfecerunt.
 Audi vi, audi vi auribus hisce adolescentes aliquos
 aperte dicentes, non in hisce nugis tempus terendum
 esse, & quidquid antiquitatem sapit, tanquam
 subrancidum, & putidum esse resecandum. At dici-
 to amabo quid quod Malpighii, Bellini, Morga-
 gni, Blasii, Fantoni, Heisteri, Lancisii, Cowpe-
 ri scripta tanta de veterum anatomicorum doctrina,
 & eruditione sunt sparsa? Ergo ne illi imperiti,
 vos gnari, illi rudes, vos docti, illi inscientes,
 vos prudentes, illi inexperti, vos exercitati estis
 dicendi? Quid quod per tantas atates, & secula
 majores nostri de anatomica Republica benemeriti
 magno in pretio, & honore sunt habiti? Quid quod
 multi adhuc sapienter quidem prædicant verum de-
 cus,

cus, veramque gloriam esse in antiquorum virtute collocatam? Non Artaxerxes, non Ptolomeus, non Macedo, non Athenienses ambitione tantum ducti de naturalibus rebus scriptores aureis coronis ornarunt, & apud ipsos claves urbis deposuerunt, neque monumenta ista, & simulacra ad ornamentum Theatri hujus a Senatu sunt posita, sed ut anatomicorum illorum memoria publica existimatione signata immortalitati mandaretur. Talium ergo virorum scripta quasi leves cantiuncula nostris de manibus excident, & per vicos, & per plateas chachinis, & sibilo vituperabuntur ii, qui in tantarum ætatum, tantorumque virorum commendatione vixerunt? Ob iniquitatem non ferendam: ob insipientiam incredibilem. Mentem vestram adolescentes optimi ab hac præjudicata opinione liberate, neque ab Aristotele, a Galeno, ab Avicenna, ab Hippocrate, ab Erasistrato de naturalibus, & anatomicis rebus differentibus oculos remouete, & si quis esset, qui veterum librorum lectionem ad nullum usum institutam, quin immo nocuam esse contenderet, conculcetur tanquam semen malum, & quasi pernicioza zizania e campo vestro eradicetur. Quid caput quatitis? quid subridetis? Numquid putatis nihil esse in veterum anatomicorum libris, quod vestros possit animos doctrina imbuere? Nullas nisi de calido, & frigido supervacaneas disputationes? Nulla rerum inventa, atque nostris omnia deberi temporibus & studiis? Immo vero plura, ne dicam omnia, ab antiquitate sunt repetenda. Papillarum renum structura.

cuius debetur nisi Berengario? Canalicularem testium fabricam nonne ad verbum describit Theophilus? Ductus thoracicus Eustachio est cognitus. De tunica arachnoidea mentionem facit Varolius. Salomon, & Albertus valvulas hic, & illic venis interpositas notant. Aristotelem legite, Ruysschium Ephesium consulite: de tuba Eustachiana primus, de tubis Fallopiianis alter non brevem habet sermonem. Mitto structuram cordis heliceam Vesalio cognitam, nihil de Empedocle, & Celso auris labyrinthum signantibus, nihil de tympano illiusque tunica, de valvulis cordis, de vesiculis seminalibus ab Hippocrate commemoratis. Nihil de vasis chiliferis ab Erasistrato inventis. Nimis longum esset de salivalibus ductibus differere, quos Euphilus, Eudemus, & Marinus invenerunt, de capsula venae portae a Vallæo relata, de lymphaticis a Schneidero observatis, de circulo sanguinis in pulmonibus a Servieto animadverso. Quæ omnia nisi a fontibus, auctoribusque suis velitis educere, haurire potestis facile ab artis nostræ Principi Joanne Baptista Morgagnio, in cuius epistolaribus libris, aureisque adversariis Anatomicorum omnium inventa profunda eruditione signata, illustrata, & quasi dicerem reviviscere cognoscimus. Fateor quod plura, eaque maxima, & præteriti, & præsentis sæculi anatomicis debemus, sed cum hos summa laude dignissimos iudico, veteres non aspernandos esse contendo; quin immo nemo unquam in nostra facultate eruditione, & necessaria doctrina pollebit nisi antiquorum librorum

rum lectione mirifice delectetur. Itaque modernorum volumina non negligite, sed primum veterum commentariis studete. Quemadmodum enim in consilio capiendo aetate, & auctoritate seniores accersendos esse jubet prudentia, ita in vobis comparanda anatome venerandam senectutem consulite, & hereditatem a parentibus quaerite. Hoc tamen non ita praeponendum esse duco quasi finem, & extremum laborum, graviora etiam expectant vos ut praecognoscantur dignissima. Ea quidem debetis vestigia a majoribus nostris facta imprimere, sed nova etiam, & profundissima signare. Peragrandae a vobis sunt spatia frugifera, atque immensa camporum naturae, lustrandi oculis sunt omnes cespites, omnes subigendae sunt glebae, omnes colligendae aristae, & si quae sunt semina adhuc latentia, neque suis e vaginulis emergentia riganda sunt, sunt mollienda, sunt evolvenda, quosque praebent fructus, posteritati scriptis vestris sunt commendandi. Sed ne id praestaretis velim, quod nostris hisce temporibus ambitiose nimis ab adolescentibus factum videmus. Vix etenim ex his aliqui inventum, observationem, experimentum habent evulgandum, quod omnem curam, omnemque cogitationem in eo habent positam, ut purgatissimis quibus utebantur latini vocabulis scripta inspergant, rotundisque periodis colligent. Tum vero liber confectus est cujus titulus ad anatomicos, cujus medulla ad purgatam linguam scriptores est referenda. Quod etsi pulchrum quoddam est, non tamen ad institutam rationem, non
ad

ad anatomicam facultatem amplificandam est accommodatum. Quarite, quarite fontes, non rivulos consecramini; non cortici adhaerescite, sed in succum, & in sanguinem penetrare; curate verba, quæ aures mulceant, sed magis curate res, quæ animum erigant, & nutriant. At enim, inquiet aliquis, patienter perlege librum typis commissum, præter vecta ne sunt oculos tuos anatomica animadversiones? E memoria forte exciderunt inventa, quæ hic atque illic sparsa naturæ historiam illustrant. Horum sunt plura. Num quidnam restat? Ego tibi & litterariæ anatomicorum Reipublicæ gratulor. At cedo quæ sunt ea quæ invenisti, quæ in tam magno volumine conclusisti? Forte ne quod pilus, qui putabatur levis crispatus est, & rugosus? Forte quod lacteorum foramina non circularia sunt sed angulosa? Forte quod vesicæ membrana in sex alias tuniculas est divisibilis? Forte quod fibra non recte progreditur, sed aliquantulum in itinere deflectit? Forte, si Diis placet, quod arteriola non in binos, sed in tres dividitur ramulos? Sunt ne isthæc inventa? Ob quam levia sunt quam exsucca; tamen non sint contemnenda: verum si scribendi de iis igniculus vos pupugit, cur brevissima, & succosa commentariola non conscripsistis? Cur tantarum periodorum, figurarum, verborum tam bene Ciceronem olentium paucas res tanto numero comprehendistis? Assimilandi profecto estis iis qui satis amplam capsam ex argento & gemmis confingerent, octo vero, aut decem grana piperis in arca concluderent. Ita

inven-

inventis, experimentis & factis complenda sunt paginae, ut plenitudo rerum quasi verborum multitudinem exaequet; hinc tempus illud quod teritis ne concidat oratio, ne loquendi incondita sit profluentia, ne latinis numeris non sit perfecta, & conclusa, id omne in secando, in legendo, in inveniando, in experiendo, in observando, in meditando est insumendum. Scripsere Malpighius, Steno, Borellus, Villisus, Viussenius, alique non barbare, sed forte illorum libris Quintiliani, Livii, Nepotidis umbræ non assiderunt, ita tamen inventis, & rebus graves sunt, & tumidi illorum libri, ut donec terrarum orbis volvetur per manus hominum ferrentur, & summa cum utilitate volutabuntur. Hos quidem imitemini, & sint illorum volumina proposita vobis tanquam exemplar, & signum. Quod si ab ineunte ætate rectam dicendi, scribendique rationem vobismet comparatam habuistis, vel si per otium, & per ingenium comparare licet citissime puritati sermonis incumbite, & in scriptis vestris clarissimum lumen latinitatis eluceat, sed ita ut hoc rebus sit ornamento, non vero ornamentum res ipsas constituat. Sed jam audio dicentes aliquos exhaustam a majoribus nostris omnem anatomicam fuisse provinciam, vixque aliud ad inveniendum restare. Quid itaque, ajunt, agendum est nobis nisi quæ ædificare non possumus, purgate saltem exornemus, vel si id non placet concedas oportet, ut cæcutientis antiquitatis, modernorumque fallacias excutiendo Indices agentes in criticorum subseliis sedeamus. Di
melio-

meliora : quam immensum, quam scopulosum mare ingredi tentatis . Estis ne instructi iis armis , quæ ad tam grave opus patrandum sunt necessaria ? Non satis est audiuisse de magistris jecur est glandulosum , nervi ducunt spiritus , chylus ingreditur lactea . Non satis præmia librorum legisse , & in triuiis , & compitis disputasse . Non satis terque , quaterque corpora mortuorum incidisse , & viscerum positum cognovisse . Experimentum a Glissonio institutum est fallax : at notastis ne recte loca , tempora , modum , artes , circumstantias ? Descriptio splenis a Diemerbroechio assignata non est ad naturæ leges accommodata : at quæstistis in piscibus , in insectis , in avibus , in quadrupedibus ? Argumenta Pitcarnii , Borelli , Bellini nutant : at Metaphysicam , Geometriam , Chemicam , Philosophiam omnem caletis ne optime ? Interpretationes Hippocratis , Dionisii , Couvperi sunt adulterinæ : at quomodo estis Græcorum , Gallicorum , Anglicorum idiomatum periti ? Quam tu nobis Geometriam , quos Græcos , quos pisces , quas nugas nominas ? Nunquam nos ex manibus , ex oculis , ex sinu deposuimus Bibliothecam anatomicam , in qua una auctorum omnium libros , & ingenia collecta esse cognovimus . Ad iudicium ferendum non hoc tibi satis videtur ? Facultatis nostræ non ne aras tenemus ? Peream , si vestibulum tenuistis . Oportet , ut facta factis comparetis , ut diuturno experimento per vestros sensus rerum veritatem ex naturæ fontibus hauriatis , ut pene dixerim inter cadavera , & in sepul-

sepulchris consenescat, ut res visas, & animadversas cum Senioribus, & Magistris communicetis ne in gravissimos errores rapiamini. Multa de Philosophicis, multa de Medicis, multa de Mathematicis, omnia de Anatomicis libris, & rebus cognoscenda sunt ab illo, qui in hac facultate critici nomen obtinere velit, & veram anatomicorum sedem occupare. Sed concedo in anatomicis rebus exercitati, in libris versati, in eruditione periti, in litteris omnibus a pueritia jam estis dediti. Scribite si lubet; in scriptis vestris aliena castigate, excutite, condemnate. Quomodo cohibere poteritis sanguinem illum, qui ebulliendo intra venarum angustos limites vix coercetur? Vereor ne legitima censura modum, & potestatem pratergrediamini. Sæpe fervens atas impetum excitat, & stylum exacuens scriptorum nomina ad cadem designat. Hem misera quorundam litteratorum hominum conditio. Hem cecitas non ferenda. Vix signatur pagina, vix linea ducitur, quod hac quasi forti propugnaculo contumelia munitur. Undique injuria, undique probra, undique morsus, undique maledicta. Nebulorum, ignavorum, perditorum, stultorum, fraudulentorum, & si quæ sunt pejora vocabula ab invidia, & perditione inventa colliguntur, atque his, quasi facietis salibus, libri criticorum quorundam insperguntur. Non est hæc via, quæ ad gloriam ducit, non quæ ad veritatem, non quæ ad virtutem. Irridentur merito ab insipientibus, contemnuntur a doctis, ab omnibus ejiciuntur, & maledictio

Domini ad tergus instat, & insequitur, quoniam
 qui acuta nudis remissent manibus arma leduntur
 saepe, & proprio sanguine inficiuntur. Nolite ita-
 que adolescentes optimi scripta vestra unquam
 amaro felle respergere, & aliena peccata peccato
 vestro corrigere. Quod si in libros nimiam severita-
 tem, & acerbicatem olentes incideritis ne vel tan-
 tillum quidem illos pervolutetis rogo, obtestorque,
 nam si forte semel aliorum exemplo animum vestrum
 nigra hac pice imbuatis periculum est ne color tenax
 ad extremam usque senectutem perduret. Quod cum
 de aliorum scriptis dico, intellectum etiam velim de
 quibusdam nostris, in quibus etsi veritas eminet, ni-
 mius tamen juvenilis ardor relucet, & in quibus,
 ut honestum hominem decet, aperte fateor mihi met
 ipsi placere non posse. Ergo cum oportet scribite,
 anatomicam historiam illustrate, ab injuriis scri-
 ptorum vindicate, de alieno judicio judicate, sed
 sit modus in rebus, sit modestia in sermone, sit gra-
 vitas in sententiis, sit honestas in moribus. Video
 quid objicitis. Sedebamus quiescentes neque litte-
 rariis inimiciis clarescere tentabamus, cum sedi-
 tiosi, & turbulenti homines in nos irruperunt, scri-
 pta, & res nostras diripuerunt, aculeis pupugerunt,
 maledicta, probra, contumelias inusserunt. Obtorpen-
 tes itaque, & tardi nomini nostro non consulemus,
 nec respondebimus stulto juxta stultitiam suam? Ita
 ne vero? Afferte afferte arma, Dux ero vobis in
 praelio. Pugnandum est, ulciscendum, vincendum.
 Conficiendi sunt hostes, atque armis suis configen-
 di.

di. Non invidia magis, & rabie suffundi possunt adversarii nostri, quam cum nos a se ipsis dissimiles esse cognoscunt, & scripta sua cum sibilo, & irrisione, responsiones vero nostras cum plausu, & laude ab omnibus sentiunt acceptas; hinc illorum maledicto vestra benevolentia respondeat, contumeliae laus, despicientiae honor, injuria modestia, severitati lenitas. Scripta vestra defendat integritas, dignitas, honestas, sapientia cum morum legibus conjuncta. Illi ab iniquis amentur, vos a bonis, illi acriter differant, vos leniter, illi subdoli, vos aperti, illi perturbati, vos compositi, illi falsa, vos vera. Hæc tuta ultionis via est, & in hac pro re nata nominis vestri restauratio, & amplificatio est posita. Iis tamen instructos oportet esse armis, quæ antiquorum librorum lectio ministrat, iis viribus, quæ longæ studiorum exercitationi sunt insitæ, iis opibus, quas virtus militibus suis distribuit.

Itaque erigite vos, fortique animo adestote adulescentes optimi, vel qui in hac Civitate nati scientiarum desiderium una cum lacte suxistis, vel qui ab exteris, remotisque terris ad hanc nostram quasi ad studiorum vestrorum educatricem, ad nominis vestri propagatricem, ad bonorum, fortunarumque vestrarum procreatricem venistis. Incumbite in litteras, in virtutem incumbite, in anatomica studia incumbite. Adhuc adhuc vagantur per loca ista Arantii, & Varolii, circumstant nobis adhuc Malpighii, & Sbaraleæ, adhuc Valsalvæ vox per nostras adhuc personat aures, & licet viros istos immorta-

litate dignissimos misera humanitatis conditio, acerbumque fatum rapuerit, vivunt tamen illi in scriptis, in simulacris, in cathedris, in memoria hominum vivunt, illorumque industriam, diligentiam, honestatem, sapientiam in viris hisce, qui nos circumfident quasi recollectam, & renovatam habetis. Tales habetis Magistros, quorum alios clariores Academia non modo desiderant, sed etiam premiis, & honoribus ad se ipsas trahere tentant, quorum aliorum nomina constanti fama, atque omnium sermone ultra montes celebrantur, quorum alios, illustriores cætus, socios dignitatum, consortes laborum, adjutores habent studiorum. Neque audiendi sunt circumforanei quidam clamatores, qui tumultuosi, & irrequieti Philosophiam depulsam, Medicinam eversam, Anatomem profligatam, jacentes litteras misereantur, & prædicant. Non jacent, non jacent litteræ, neque unquam jacebunt Præsidibus, & gubernantibus vobis Hieronymo, & Prospere Cardinales amplissimi. Ab uno siquidem vestrum Civitas hæc quasi a defensore, & duce auxilium quærit, & vires; ab alio scientiarum, studiorumque incrementum tanquam mater a filio debito sibi jure deposcit; ab utrisque vero nominis sui gloriosissimam amplificationem expectat. Sed quid expectat? jam habet: habet in sollicitudine, qua studia promovetis, habet in clementia, qua unumquemque nostrum respicitis, habet in amore, quo litteras quasque, & scientias excitatis, habet in vigilantia, qua jura, legesque nostras defenditis,

habet

habet in moribus, in animis, in actionibus, in sermonibus, in exemplo, in vobis omnibus habet omnia, & complectitur. A te vero Illustrissime Prolegate quid expectare, quid sperare non potest litteratorum hominum cœtus, a te inquam, in cujus animo quasi per hereditatem a majoribus tuis acceptus studiorum amor dominatur, & regnat? Non in occulto latet fervor studiorum tuorum quem animi moderatio tui detrabere nobis tentat. Aperte relucet in facie tua, & in operibus virtutis splendor, atque scientiarum, hinc vel nobiscum degas, vel trahant te alio dignitates debite, & justæ, & sibi, & studiis suis te ducem Urbs ista, & defensorem merito pollicetur.

Quod si ad te, Amplissime Signifer oculos, mentemque convertat Civitas hæc nostra nihil habet quod petere, nihil quod possit desiderare, omnis enim tua sollicitudo, & cura est ut litteratorum desiderium expleas, ut ad virtutem excites, ut ad dignitates promoveas, atque inter innumeras gentes beneficiis tuis perstrictas, ille ego publicum omnibus tribuere possum benevolentia tua testimonium. Ut cathedram istam conscenderem ipse impulit, ut in hæc studia incumberem coegit ipse, ab ipso insignia ista honoris, monimenta, præmia, & quid quid habeo quasi a perenni fonte profluxit; illudque unice restat ut imbecillitatis meæ oblitus etiam in posterum mihi quasi filio consulas, & prospicias.

Vos vero antiquissimi huius Archigymnasii, & loci Custodes, vos bonarum artium, litterarumque defenso-

fensores, vos, dico, Excelsi Consules, vos publici
 Consilii Rectores gravissimi, studiorumque Praefecti
 vigilantissimi florentissimam hanc juventutem in
 virtute gloriosam auctoritate confirmate, premiis
 erigite, honoribus illustrate. Scitote quod Civitas
 ista bonarum artium omnium procreatrix quadam,
 & quasi parens virtutis suae ad extremas mundi oras
 ita pertulit famam, ut consentientibus omnibus,
 Studiorum Matris nomen obtinuerit, utque in illa,
 sapientia quasi in arce circumvallata consederit.
 Quamobrem qui e transalpinis ad hanc nostram ve-
 niunt Regionem non Mœnibus, non Turribus, non
 Simulacris, non Tabulis, non Aedificiis, non Por-
 ticu delectantur, sed primum loca ista tanquam Diis
 sacra in-visunt, praeclarorum monumenta virorum
 percontantur, & quaerunt, Patrumque istorum qui
 mihi circumstant incredibili virtute excitati illos
 amplectuntur, osculantur, venerantur, prosequun-
 tur, atque in illorum necessitudine, & familiari-
 tate gloriantur. Mementote quod Patria hac vestra
 non ut olim conscribit exercitus, non sedentes in
 equis, aut in quadrigis triumphantes Cives expe-
 ctat, non exercitatione, ludoque campestri recale-
 scentes e mœnibus respicit milites, non in victos, &
 subactos Reges animi magnitudinem exercet, sed
 quasi vidua orbata tutoribus ad vos supplices manus
 tendit, & cum vos deprecatur, & obsecrat, omnem
 in vobis collocat spem, & tota tota confidit in stu-
 diis nostris. Itaque litteratorum servate ordinem,
 & somniculosa ignavia, quae nos undique premere
 ten-

tentat extorquete minacem sicam de manibus, nam si perscrutabimur penitus naturam, rationemque officii nostri jam nihil præter spem, nihil præter laudem, nihil præter gloriam, & decus reperietis. Nolim tamen putetis me aut de me ipso nimis alte, & ambitiose sentire, aut de vigilantia P. C., & benevolentia vestra timere, nam quinam hominum ignorare potest quomodo vestris humeris innixam totius Civitatis gloriam in litteris positam fortiter graviter, & beneficentissime sustineatis? Quod vero ad me attinet sentio quam parum ingenio, & studiis valeo, etsi voluntate, & desiderio neminem habeo superiorem; hinc traxit me ad dicendum Archigymnasii hujusce nomen omnibus viribus sustinendum, actio hæc anatomica omni diligentia, & sedulitate confirmanda, adolescentium istorum voluntas, & ad hæc studia propensio omnibus nervis promovenda, & denique amor in Patriam quo ita inflammamur, ut semper vereamur ne ignavia removere illam, & dejicere tentet de sua in litteris veteri possessione. Quin immo ita in oculis meis, & in corde est posita anatomica præsertim facultatis dignitas, ut timens, & jure timens ne virium nostrarum imbecillitas gravitatem rerum istarum sustinere valeat, eam quam a beneficentia vestra anatomicam accepimus dignitatem in manibus vestris deponimus, libentique animo hodierna die a semel, iterumque suscepto publico anatomici munere nos abdicantes aliis doctrinæ copia instructioribus opus istud gravissimum ex ædificandum, ad summumque perducen-

cendum committimus. Quod quidem non facimus quasi nos laborum tadeat, & turpis desidia in portum confugere desideremus, sed tum quod laboriosi, etsi non multi, fatigatum tergus occuparunt anni, viresque oppressæ jam ceciderunt, tum quod aliquorum salus, & vita nobis commissa aliam suscipiendam esse provinciam, atque alia prosequenda studia declarant. Quod tamen opus cum me jam dimissurum esse aperte dico, non id dico quasi quod omnino removere oculos, & me totum ab hac facultate avertere sit animus. Docebo, monebo, instigabo, excitabo, efficiam quacumque potero, & conabor etiam, quæ non potero. Me anatomica dignitatis defensorem, me socium vigiliarum, me participem studiorum, me comitem laborum eo usque habebitis dum mors nostra secum rapiet opera, conatus, vitam, & nomen. Immo vero postquam per mortem naturæ legibus satisfactum erit a nobis, extinctum jam corpus istud, & plane inutile sit vobis, illa eadem in tabula omnibus sit vobis spectaculo, sit desiderii nostri, gratique animi publicum testimonium, sit studiorum vestrorum, & anatomica facultatis instrumentum, atque utinam saltem id defunctus possem, quod vivens adhuc non potui. Deus omnipotens, aterna veritas testis est voluntatis nostræ, est cordis scrutator, neque enim ad hunc locum quasi ad oratorias insidias perduxi vos, sive ut mihi majorem vestrum benevolentiam conciliarem, sive ut grato animo, verbisque nostris fidem adjungerem, sive ut honores, & præmia Cumulatoria quasi
de ma-

de manibus extorquerem, nam in frequentia hac, & silentio majus benevolentia vestra, quæ summa est, testimonium desiderari non potest, & plusquam benigne in nos actum est a beneficentia, & liberalitate Senatus; filiis vero nostris satis amplum patrimonium relinquimus si charitatis in patriam, amoris in studia, honestatis in omnes rectissimum desiderium relinquamus. Quod vero attinet ad fidem verbis nostris habendam re ipsa tentare juvat num verba tantum ex prærupta orationis unda profluant, num ex memoris, & grati animi desiderio. Experiendum, decernendum, statuendum, imperandum quid pro vobis a me sit agendum; cognoscent verum omnes quam alacri, promptoque animo mandatis vestris obsequar, & pro iis quæ mihi a vobis erunt imposita laboribus, vigiliis, & saluti etiam non parcam. Revera illi ne forte peperci, cum ut de bono publico ageremus uno jam ab hinc anno gravissimam ægritudinem subi vimus, in morbos incidimus, cum morte pugnavimus, & jam prope fuit ut extremam diem clauderemus? Tum vero cum morbus gravissime caput tenebat, atque cæterarum rerum memoria oblivione obruta, & obscurata jacebat, quid tum agebamus nisi interruptis, ac morientibus pene vocibus gratam, & memorem erga Principes, erga vos, erga Senatum voluntatem significare? Videbar inter vos versari, vobiscum colloqui, agere de bono publico, studia commendare, saluti consulere, beneficia commemorare, grates referre. Quod si per idem tempus, quo mente permotus ægrotabam ani-

mum vagantem, & exitum e corpore molientem
 refricabat memoria beneficiorum vestrorum, si de
 republica tuenda, de studiis promovendis, de profliganda
 inertia, de civibus, de amicis, de vobis,
 de patria, de omnium salute cogitabam; quid nunc
 putatis me fore facturum integræ sanitati jam resti-
 tutum? Deum verum immortalem, & maximum,
 omnibus audientibus, iterum testamur, omnem nos
 operam, omne studium, industriam omnem in scien-
 tiis, in litteris, in artibus, neque minus in nostri
 comparanda, quam in vestri nominis gloria ampli-
 ficanda in posterum fore collocaturos, & donec ossa,
 & caro ista inter se colligata manebunt, neque in
 medica administranda provincia diligentiam, neque
 in gravissimis studiorum laboribus patientiam, ne-
 que in propulsanda ab animis inertia consilium, ne-
 que in artibus, scientiisque promovendis industriam,
 neque in valetudine hominum tuenda firmam, &
 promptam voluntatem defuturam esse polliceor; quæ
 omnia ita Deo juvante præstituros esse confidimus,
 ut neque Civitas hæc nostra talem habere Civem non
 popularem alicujus loci indignata erubescat, neque
 nos magnificentissima Principum clementia, Sena-
 tus liberalitate, Patrum benevolentia, Populi de-
 siderio, Patriæ amore indigni esse videamur. Di-
 cebam.

51

PETRO PAULO MOLINELLI

JOSEPH POZZI JACOBI FILIUS S. P. D.

INter pessimas litteratorum hominum occupationes non extremum mihi videtur tenere locum illa de conscribendis epistolis, quam licet juste nobis necessariam fecerimus sive ut amicitias institueremus, confirmemusve cum exteris, sive ut de rebus nostris cum remotis communicemus, ineptius tamen nihil suscipimus, quam cum epistolare facimus negotium, ut aliquid aut gloriae, aut otio concedamus. Hinc post tuam in Galliam profectiorem decreveram jam, Molinelle ornatissime, nullo modo ad te scribere, tum quod nos a teneris, ut Graci dicunt, unguiculis ita fuimus familiaritatis vinculo colligati, ut nulla inter nos de conglutinanda per litteras amicitia videretur necessitas, tum quod a gravissimis studiis tuis, ne momento quidem temporis, avertere te nolebam, tum postremo quod nihil communicandum habebam, quod tui posset esse pabulum ingenii, atque doctrinae. Accedebat quod non modo a doctissimis Viris Marco Antonio Laurentio, & Hieronymo Dondutio, (qui ut sapientes sunt, sic tecum necessitudine conjunguntur,) sed a quocunque hominum ordine ex Gallia Bononiam veniente de singulari diligentia tua, eruditione, virtute suavissimum nobis nuncium afferebatur; quamobrem nisi ad te misissem litteras debitis laudibus, & gratulationibus plenissimas, quas animi moderatio tui vix

pati posset, non videbam quid ad te scribendum esset præterea. Reapse siluissem adhuc, & tuam expectassem in Italiam reversionem, nisi me pupugissent, atque a diuturno excitassent silentio irrequieti quidam homines, & difficiles, qui quod non scribo mirantur, objurgant, accusant, & non minus de meo erga te officio, quam de tua in me benevolentia non leviter dubitare incipiunt; hinc cum non minus pacificis, quam seditiosis hominibus serviendum sit ad te scribo, & tecum absens per litteras id ago, quod verbis præsens agere constitueram. Ago autem de quibusdam observatiunculis, atque animadversionibus, quas peperit necessitas imposita a publico Anatomici munere hoc anno commissio mihi, & confecto. Ne autem longius id faciam, quod tum ob tenuitatem rerum, cum vel etiam propter obscuritatem sermonis vix esse faciendum judicabis, ad ea venio, quæ paulo ante dicenda proposui.

Certum est naturam ita animalibus omnibus consuluisse, ut quidquid in corporibus est illorum vitæ bono, salutisque commodo sit constitutum; hinc cum audio aliquos, qui partes quasdam volunt ad ornamentum tantum datas, in iis vero nihil supra considerant non possum quin putem istorum doctrinam parum firmamenti, & parum virium habere; neque enim exempli causa, aut pili ad pulchritudinem conciliandam, aut ungues quasi excrementum inane, & vacuum, ut magnus Hippocrates (a) voluit, digitis superponuntur, sed præterquamquod primi ab one-
rosa

(a) Lib. de Carn. mihi pag. 46.

rosa pinguedine liberant caput, reliquisque partibus, quibus affiguntur pro perspiraculo sunt; alteræ vero, ungues videlicet, & firmant, & muniunt, & scalpunt, & apprehendunt, peculiaris quidam in omnibus structuræ ordo naturæ solertiam evincit, & manifestat. Quemadmodum enim plantæ, quæ e terra germinant suos non desiderant canales per quos materia circuletur, & fluat ita in pilis a radice ad extremum trunci cavitas est, ut repetitis observationibus confirmavimus; quod licet Verbejenius vir optimus cognoscere videatur (a) dubium tamen relinquit num velit radicem tantum pertusam, ut judicat celebratissimus anatomicus Fantonus, (b) & cum ipso oculati viri Leeuwenhæk, (c) et Chirac, (d) num vero a radice ad apicem, ut veritati consonum est, & in Erinaceo se vidisse testatur immortalis Malpighius. (e) Quod si aut aprorum, aut leporum, aut bovum pili vitro acutissimo lustrentur, apparet manifeste pilum ab uno extremo ad alterum non modo pertusum esse, sed etiam exteriori in superficie ad modum cribri perforatum. Neque foramina, quæ in pilorum ambitu reperiuntur sine lege, & ordine sunt collocata, sed præterquamquod majora sunt versus bulbum, minora circa truncum, minima versus apicem, parallelum etiam videntur servare positum, & aperiri in areis factis a tenuissimis vasis sanguiferis instar retis pellucidi pilum superascendentibus;

(a) Tract. 4. lib. 1. cap. 2. pag. 209. (b) Dissert. 2. Anat. corpusculum. p. 31. (c) Act. erud. 1683. p. 511. (d) Suppl. 11. Act. erud. tab. 8. (e) Bibl. Anat. Præli. p. 116.

tibus ; hinc quantum scabri apparent pili oculis microscopio armatis tantum inuncti , & molles sunt ob humorem perpetuo a notatis foraminibus secretum , qui eo majori in copia educitur , quo magis aut pili bulbus , aut radiculæ comprimuntur ; nam si setæ porcinae recentem bulbum manibus comprimam , oculumque armatum vitro ad pili truncum admoveas , undique a foraminibus , præsertim circa bulbum , guttulas humoris visciduli exprimi animadvertes , non dissimili ratione ac dum distendis urinariam vesicam , vel pericardii capsulam glandulosam interiores illius facies magis madere cognosces ; ex quo intelligitur facile quid sit , quod gravissimo terrore perculsi homines non modo sibi ipsis erectos sentiant pilos , sed vel etiam quod undique expresso sudore oleaginosa materia pilos conspurcet , & inungat . Licet vero a clar. Bidloo (a) describantur pili birsuti , lanuginosi , & Blancardus sit sequax , nunquam tamen in hominibus talem structuram offendimus , sed tantum in magnarum quarundam erucarum viridium specie , quæ bene pilosæ id habent ramosi in pilis , quod habet truncus in arbore . Nodi vero qui ab eodem Bidloo (b) designantur in pilis non sunt in omnibus , & quibus insunt ultra naturæ fortassis institutum sunt positi , ut aperte docet Malpighius ; (c) cum enim , qui nobis unus videtur capillus sit plurimum cohærescentia filamentorum , & vasculorum (d) qui

(a) *Anat. corp. hum. tab. 11.* (b) *loc. cit.*

(c) *Op. Posth. pag. 115. B. 6. An.*

(d) *Mang. the. Anat. lib. 1. cap. 11. pag. 7.*

qui forte vel per intermedias fibrillas, ut nos putamus, uniuntur, vel per succum aliquem ferruminantur, & cohaerescunt, fit ut si vel laxentur fibrae, vel non recte ferruminans humor distribuatur, fit inquam, ut extrocedentia filamenta pilorum hic, atque illic quasi nodi in canna turgescant, & inaequalem in pilo formam praeseferant, quod quidem neque insolens est, neque aliis humani corporis partibus ossibus praesertim, cartilaginibus, & etiam unguibus inconueniens. Vidimus in leprosis quibusdam ungues nodosas, & asperas ex male distributa, & depravata nutritionis materia, quae si vel vaginulas unguium erodat, vel subiectas, & arcuatas papillas exsiccat, vel tendineam, cutaneamque expansionem ad radicem positam laedat; nutat unguis, arescit, moritur, & decidit. Miraberis fortassis, Molinelle mi, quod cum haec dico, de expanso tendine ad radicem unguium mentionem faciam, sed mirari desines quoties mecum cognosces ungues non connecti quidem circa radicem ligamento, ut perperam volunt Galenus (a) Vesalius (b) Glissonius (c) Bartholinus (d) Mangetus, (e) aliique Anatomici magni nominis, sed subnasci a musculorum tendinibus per extrema digitorum internodia diffusis. Licet enim parallelae sint vaginulae, & cutaneae papillae per vaginulas haec unguium traducantur, & unguem faciant firmam, & solidam, tamen si exortum vaginularum spe-

(a) De Ad. Anat. lib. 3. p. 73. cap. 11. (b) lib. 1. cap. 34. p. 109.

(c) Cap. 7. par. 2. (d) lib. 4. cap. 1. pag. 558.

(e) The. Anat. pag. 7.

ſpectemus a ſubjectis muſculorum tendinibus repetere non dubitabimus; noverant id ſane jamdudum Deuſingius, [a] Schellamerus, [b] Picholominus, [c] Columbus etiam, Bartholinus, & Frankenau. Primus enim ait: [d] Ungues tum a cute, tum a tendinibus muſculorum digitos extendentibus originem trahunt, quamquam tendines ſub unguibus uſque ad digitorum extremitates deferantur; hic enim poſt modum dilatantur. Alter poſtquam docuit cutem extrinſecus unguibus circumnaſci addit: [e] & caro ſubnaſcitur, vel potius tendines muſculorum ibi dilatati. Frankenau denique, & ſæpe, & pluries monuit a tendinibus oriri ungues affirmans: [f] cohæret tendini ad ultimum digitorum internodium percurrenti, & univerſo ungui ſubſtrato: Ita peculiari quaſi integumento ſenſibili admodum natura proſpexit &c: & paulo infra de eadem tunica loquens ait: quoniam talis nervoſa membrana muſculorum tendines digitos ſelectentium habet ſubjectos: talium autem Auctorum verba libenter protuli, quoniam a plurimis amicis, quorum auctoritas, & ſcientia plurimum penes me valere debet, in dubium res iſta revocabatur; atque adeo utpote nulla auctoritate firmata, minimeque anatomicis obſervationibus reſpondens, tanquam ſutilis proſcribatur. Quin immo cum ex iiſdem plerique, & in digitis maceratis, & co.

(a) *Inſt. Anat. p. 4. c. 1.* (b) *Par. 2. ult. p. prioris parag. 44.*

(c) *Prælec. Anat. lib. 2. cap. 5.* (d) *Lib. 2. Ad. Anat. cap. 15.*

(e) *Anat. Ref. lib. 4. cap. 1.* (f) *Bib. Anat. pag. 39.*

& coctis, & recentibus ostenderent mihi tendines ad
 internodium extremum habere finem, unguēs vero
 in radice liberas, disiunctasque a revoluta cute, &
 cuticula quasi per vaginulam firmari, & si quid
 producitur a tendine naturam mutare, & cutis
 structuram acquirere; dubius statim hæsī, & prope
 fuit, ut sententiam mutarem; mutavissē autem
 nisi re iterum, ac melius spectata oriri a tendinibus
 parallelas unguum theculas ab arcuatis papillis hic,
 atque illic protuberantibus repletas videre visus es-
 sē; nam perspicue si avium unguiculas spe-
 ctes, inferior præsertim tendo ultra internodium ra-
 dicem attingens progreditur, & licet circa ipsam
 quid cutaneum amuletur, tamen ad apicem unguis
 in talem vaginam extenditur, quæ si microscopio lu-
 stretur non dissimilem substantiam ab illa tendinis
 servat, quod ipsum videri potest in coctis humanis
 digitis, sub unguibus quorum licet innumera produ-
 cantur vasa sanguifera, tegumentum tamen quod
 illico in conspectum venit pellucidum nullo modo cu-
 ticulæ, aut cutis servat structuram, & ordinem.
 Itaque arbitror tendines ipsos superato extremo in-
 ternodio usque ad digiti apicem se se extendere, ibi-
 que aut revolutos, aut productos pro majori parte
 eam componere substantiam, & tunicam, quæ sub
 digitis exporrigitur; hæc vero ad radicem usque pro-
 tensam, & circumambientem thecam constituit, &
 perforatas format ipsius unguis vaginulas. Sed ve-
 reor ne si longius producamus sermonem in supervaca-
 neam quæstionem de nomine incidamus. Ad aliud ergo

transitum facio, quod speciem aliquam novitatis habet, quodque nobis cognoscere datum est circa thymi structuram, cujus excretorius ductus aut perperam queritur, aut falso a Munikio [a] describitur; cum enim thymus sit viscus quoddam, quod in fœtu suum habere usum videtur, non vero, aut saltem parum in adulto, cognoscere volebam quid manifestaret structura; unde primum quæsi in thymis vitulinis, atque agninis num capax, & manifesta cavitas esset in illius medio, ut deprehendisse se asserit Cl. Bartholinus, [b] num ad glandulas maxillares mitteret ductus in oris cavitate eructantes lacteum, aut lymphaticum humorem, ut Bellingerus [c] depingit, num vero alia ratione aut lympham, aut chyllum, aut lac secerneret, & transportaret; sed horum licet nihil certi invenerim, incidi tamen in aliquid nondum (quod sciam) ab Anatomicis descriptum; quandoquidem si longa maceratione vitulinum thymum emollias, & cultro unum, aut alterum majorem lobum tunicis denudatum [in varios enim ut scis dividitur lobulos] perfores, albicans exit humor lacti consimilis, ut præter Bartholinum, [d] Munikium, [e] aliosque affirmant illa duo Anatomica facultatis lumina Morgagnius [f], & Heisterus. [g] Inde si per factam incisuram post emunctum humorem immittas cannulam, & insusles illico de vesicula, in vesiculam, de lobulo in lobulum permeat aer, cujus tran-

(a) De re Anat. thes. 40. (b) Anat. lib. 2. c. 4. p. 348. (c) Tract. de fœtu nutr. edit. an. 1717. (d) Anat. l. 2. c. 4. p. 349. (e) De re Anat. loc. cit. (f) Ad. 5. anim. 13. p. 19. (g) Compend. Anat. p. 107.

transit, & vi cellulosa thymi structura elegantissime
 prodit; quod si incisura locus post inflationem ligetur
 filo, & aeri tumefactus thymus exsiccandus objiciatur,
 occurrunt intra cellulas rubella quædam ramentula,
 fibrillarum carnearum substantiam referentia, quæ
 hic, atque illic subtenfa aut firmitudinem, aut mo-
 tum thymi cellulis conciliare videntur. Exsiccatos,
 & cellulosos thymi lobos ostendi Beccario, & Voglio,
 qui ut in Anatomicis rebus clarissimi, sic nostra [quæ
 illorum humanitas est] comiter excipiunt, & ab er-
 roribus vindicant; utque primum manifestata nobis
 structura hæc est Menghinus illico & Jachinus ex au-
 ditoribus meis adfuerunt, quos volui in posterum ut
 huic non solum, sed aliis etiam observationibus in-
 teressent. Verum jam video quid objicis: longæ ma-
 cerationi nullo modo fidendum est, cum hæc tenuem,
 & pulposam thymi structuram queat solvere, &
 quasi in fluxilem succum, vel dicerem caseosum
 convertere, ea ratione qua aliis quoque visceribus
 contingere videmus, nam si cerebrum diu macera-
 tione solvatur secedit id omne quod glandulosum
 est, solidioribus tantum in integrum relictis vascu-
 lis; quin immo glandulosi racemuli in talem con-
 vertuntur pulvem, ut quid albicans, & succosum
 æmulari facile possint. De hoc ipso, Molinelle mi,
 toties a gravissimo Beccario, & acutissimo Galeatio
 nostro dubitatum est, quoties hac de re cum iis com-
 municavimus, sed scrupulum exemit tum inspectio
 Bovilli thymi, qui etsi compactus, & nullomodo
 succosus etiam nudis oculis membranofus, & cellu-

laris videtur, tum eruptio lactei succi, qui in recentibus thymis, & nullomodo maceratis contingit, ut supra ex Morgagnio, aliisque notavimus, tum vel denique [quod non extremo loco ponendum erat] assertio Planchii exercitatissimi, qui cum ex me de celluloso hoc viscere anno praterito intellexisset, rescripsit, toties vesiculares ad modum apum favorum vidisse thymos, quoties hos anatomice spectandi etiam non maceratos data fuit illi facultas; fuit autem data sæpissime. Ut tamen quamlibet subortam tollerem difficultatem longa macerationi subjeci jecinora, adiposas tuniculas, cerebra, & renes, atque ab iis emuncta molliori materia per factum foramen insuflavi cannula, sed nullo modo aer viam sibi potuit invenire; quin immo ne in tunica adiposa inflata sunt cellulae, non quod deessent, sed quod pinguedinosa materia ob macerationem solidior facta fortius cellulis ipsis inhærebat. Sic certior factus de thymi structura constituo viscus hocce pulmonem succenturiatam appellare, ut pote servans cum pulmonarium vesicularum usu aliquam similitudinem. Quid enim est quod pulmonibus denegandum sit auxilium hocce, & quasi dicerem supplementum; cum quid habeant consimile jecur in liene, cor in auriculis, intestina in appendicula, ne dicam cerebrum in cerebello, vel saltem in Lancisianis, [a] sive Fallopiianis (b) nervorum gangliis? Sed quid horum mentionem facimus, & renunculos succenturiatos pro
pro-

(a) Dissert. de struct. & usu gangl. pag. 101. in Morg. Ad.

(b) Obs. Anat. mibi pag. 87.

probabiliori exemplo non spectamus? Re vera si mentem ad hos convertas quid aliud videbuntur tibi nisi diverticula quædam, in quibus segregetur, subigatur aliquo modo, transferaturque urinosum serum, quod forte nimis in renibus fœtuum abundaret, in venas emulgentes, ut ibi etiam sanguis ad fluendum & aptior, & velocior reddatur. Considera adulatorum vesicam, vide quid urinæ contineat, hinc ad trutinam revoca vesicam fœtuli, quæ vix ad continendas tres, quattuorve humoris uncias est apta. Fac ut unica urinæ dracma gestationis tempore quotidie a fœtuum renibus secedat: an non spatium novem mensium congregabitur quantitas lotii in vesica humani fœtus ad tres accedens libras, cum neque allantoides, neque pseudo allantoides sit, in qua valeat exonerari, & duci? Quid si semiuncia, quid si uncia, & ultra urinæ separaretur a renibus, ut probabiliter postremis mensibus contingere debuisset? & licet in bestiis sint renes succenturiati, neque ob allantoidem continentem urinam allata ratio valere posse videatur, tamen eundem usum etiam ad bruta traducimus si aut quantitatem urinæ illorum, aut qualitatem spectemus, propter quas allantoides, atque vesica capaces non essent ad continendam urinosam materiam. Provida ergo natura diverticula, hoc est renes succenturiatos construxit, qui id præstarent quod supra dicebamus, & licet ad hoc per conjecturam probandum sat esse posset memorare tibi filiolum a doctissimo (a) Fantono relatam, in qua
suc-

(a) Anat. Dissert. 7. pag. 142.

succenturiati renunculi sacculos membranosos referebant, quo in casu cum puella renum calculo laboraret, adeoque impedimentum esset ad perfectam secretionem habendam fortassis viam, & diverticulum auxerat natura in renunculis, tamen observatio alia, quam decem ab hinc annis mecum habuit clariss. Vir Brusirei nostræ aliquod lumen afferre posse videtur. Habebamus sectioni commissum cadaver meretricis hydrope pectoris confecta. Hujus renunculi aquabant fere magnitudine veros renes, quod ut primum vidimus, & in scorto vidimus, suspicio nata est aliquid usus habere pro partibus generationis, ut magnus vir æternæ recordationis dignus Antonius Maria Valsalva suspicari videbatur; sed iis apertis insignis inventa est cavitas flavo, salsoque sero repleta, atque ita crasso quemadmodum est urina, quæ licet tenuis sit, tamen respectu habito ad cruoris serum ita est gravis, ut stet illi ut 37. ad 28. quemadmodum tu ipse alias in vulneratis, & nullo modo febrientibus mecum notatum habuisti. Cum ergo aliqua ratione conclusum habeam etiam aliquid urinæ in ipsis succenturiatis secerni, & quasi dicerem in promptuario deponi, ut inde ad emulgentes venas sit transitus ad servandam & fluxilitatem sanguini venoso necessariam, & ad impediendam nimiam in renibus secretionem ne obruatur vesicula fœtus, cur non possumus de thymo quoque aliquid consimile excogitare, ita ut illius usus sit, vel chylum a ductu thoracico receptum quasi in diverticulo continere, subigere, & ad subclavias mittere venas,

nas, vel ad modum mamillæ secernere lac, & venis absorbentibus dare? Revera si pulmones quiescentes in foetibus animadvertamus, si thymum in iisdem tumentem videamus, si fibrillas forte carneas per thymi cellulas sparsas ad examen revocemus, si multitudinem vasorum sanguiferorum a subclaviis, mediastinis, jugularibus, mammariis, & aliquando ab aortæ, & cavæ immediatis ramusculis per thymum excurrentibus consideremus, si vel denique experimentum Cowperianum (a) præ oculis habeamus, quo ceram coloratam injicit per ductum thoracicum, & ad thymum transire videt, & spargi per ipsum, non possumus quin ita discurremus. Si pulmones in homine extra uterum posito crassum subigunt sanguinem, & ne in motu remoretur impediunt, cur naturæ id cordi non esse debet pulmonibus non agentibus hoc est in foetu? Quid thymo accomodatius esse potest, quid opportunius? Neque enim aliud viscus est, quod tanti operis supplere possit defectum, & licet placentifera vasa tum multitudine, tum tenuitate hoc ipsum præstare possent, tamen statuendum primum videretur, num revera a matre ad foetum circulantis sanguinis communicatio esset reciproca, ut Cowperi, (b) & Vieussenii (c) experimenta comprobant, & Meryus, (d) Morgagnius, (e) Heisterus, (f) Rauboltius, (g) observationibus

(a) *Anat. of. Hum. Bod. Tab. 21.* (b) *Act. erud. Lips. 1699. pag. 53.*
 (c) *Mang. Thea. Anat. tom. 11. p. 139.* (d) *Hist. Acad. Reg. an. 1708. p. 43.* (e) *Ad. Anat. 4. pag. 81.* (f) *Ad Comp. Anat. not. 36. pag. 269.* (g) *Hist. Acad. Reg. 1719.*

bus confirmant, num vero sanguinis nihil a genitrice ad fœtum transfret, sed tantum humoris quantitas quasi turbidum, & albicans lactis serum ab osculis capillarium venarum exciperetur, ut notat non satis unquam laudatus Fantonus, (a) pluribusque gravissimis comprobatur conjecturis, nam si forte hoc postremum contingeret nimis lente flueret humor etiam per placentifera vasa, & majori subactione ab alio viscere opus esset. Ut autem ab hac dubitatione nutantem animum liberarem dexterrimum, & amicissimum Prosectorem nostrum Laurentium Bonazzolium rogavi etiam, atque etiam, ut in cane grvida, quod in animo habebam experimentum institueret. Annuit perhumaniter, apertisque grvida canis iliacis exterioribus, deplevit sanguine vasa, & jam tepente cadavere coloratum, calidumque fluidum per eosdem iliacos canales injecit, ut sic videremus, num primum fœtus vasa sanguine vacua essent, ut posita communicatione videbatur necessitas, num vero injectum fluidum ex matre ad fœtum liberam sibi viam invenisset; sed horum nihil accidit; nam die altera cane secta inventi sunt fœtus rubelli, & vasa habentes obscuro sanguine repleta, & licet primum de injectionis ad fœtum transitu, nimio flagrans desiderio, conclamassem; Galeatius tamen qui aderat, quique, ut accuratus, ad asserendum libere non est facilis, re melius animadversa de sanguine in vasis fœtuum contento monitos, certioresque nos reddidit; quamobrem cum adhuc in
obscu-

(a) Anat. diss. 10. pag. 220. & seq.

obscurum essem domi aliis in canibus injectionem mercurio tentavi tum Cœduperi (a) methodo per arterias umbilicales, tum Vieussenii (b) per carotides, sed nescio quo fato mercurii remora ad uterum diligentiam nostram elusit. Ex quo licet nullam adhuc statuant sententiam de circulo materni sanguinis ad fœtum, & contra, tamen non possum quin dubitem lentissime progredi quodcumque fluidum per vasa placentæ, sive multiplicationem diametrorum spectemus, sive distantiam a corde, sive spongiosam uteri naturam, sive sanguinis fluentis crassitiem, proindeque opus habere nova subactione, & miscella; hinc forte quasi a mamilla secernitur a thymo humor chylosus, & lactiferus, qui ab hoc viscere elaboratus, secretusque excipitur a ductu thoracico ut vult Charletonus, (c) cujus opinionem non ita enervat Henricus Bassius, vir ceteroquin eruditissimus, (d) ut illi plane concedere debeamus datum esse thymum tantum ad depurandam, fluxilioremq. reddendam lympham, ut hæc ad ductum thoracicum properans, attenuet chylum, & subigat; nam ut plura mittamus, quæ ad robur fibrarum fœtus, & ad vim thymi spectare possent, utque in re nostra stemus, humor qui in thymi cryptulis continetur est quidem fluxilis, sed non ad seri limphaque naturam accedens, cum potius de lactis, chylive substantia participet. Ad ignem concrecit, sed non ita, ut in gelatinam facecat,

I

vel

(a) *Anat. of the Hum. Body. tab. 54.* (b) *The. Mang. loc. cit.*
 (c) *Æcon. Anim.* (d) *Dec. 1. Obser. 1. de glandula thymi usu*
an. 1731.

vel ut coctum ovi albumen representet, quod lymphæ proprium solet esse, sed quasi a lacte secedit ab ipso materia quadam caseosa, quæ tum colore, cum odore, cum etiam sapore lactis tenet naturam, & dulcedinem; quod semel, iterum, ac sæpius a nobis experientia, & affusione liquorum compertum esse affirmamus. Num in thymi cellulis extent glandulæ humorem excernentes etsi observatione certa nondum exploratum habeam, conjectura tamen, & analogismo affirmare non dubito, quin immo etsi etiam ratione a nobis dicta, hoc est, ut mamilla, non ageret thymus, sed ea qua vult Cœvuperus, (a) Bartholinus, (b) & Verhejenius, (c) recipiendo videlicet a ductu thoracico chylosum liquorem, & bene subactum in cellulis mittendo ad subclavios ramusculos, glandulas tamen in thymi cellulis admittere non vereretur; nam quemadmodum natura non una, eademque via procedit ad unum, eundemque effectum obtinendum, sic (ut opinor) subactionem vult chyli, aut lactis in thymo per fibras carneas, & per tunicas circumpositas thymi lobulis, & vel tentat fluxilitatem majorem per affusum, secretumque humorem limpidum a glandulosis utriculis in cellulis apertis. Tale artificium in vesiculis est seminalibus, ut notat Heisterus, (d) est in cysti fellea, ut viderunt Gaspar Bartholinus, (e) Fantonus, (f) & Ruischius, estque in lienaribus cellulis, præsertim in quibus
cum

(a) Tab. 21. (b) Anat. lib. 2. cap. 4. p. 349. (c) Lib. 1. Anat. tract. 3. cap. 6. p. 160. (d) Comp. Anat. p. 85. (e) In tract. de diaph. (f) Diff. 6. p. 112.

cum natura sanguinis remoram velit, fluxilitati tamen respicit, atque subtiliationi, & licet cl. Heisterus (a) lienares glandulas neget, tamen in vitulino liene spheroides vesiculas auditoribus nostris quattuor ab hinc annis ostendimus, ut nullus dubitandi fuerit locus de glandularum vesicularium in liene existentia a quibus compressis non paucæ limpidi humoris extillabant guttula. Sed hoc ipsum confirmatum speramus ab observationibus faciendis in femineo liene, qui grandis fere ut jecur aere tumefactus, exsiccandusque servatur a diligentibus Sacenti, & Jachini, & nunc etiam in vivis est femina, quæ cum lienem tumentem, & ad pubem usque extensum gerat observationibus aliis post proximam mortem non levem ministrabit materiam. Quemadmodum autem in liene apparent aliquando tumentes folliculi, ita in pericardio vitulino præterito mense nos vidimus tales racemosas glandulas, ut neque omnes quærendæ sint ad basim cordis, ut vult Louverus, (b) neque negotium omne secretionis humoris pericardii committendum sit aut glandulis juxta asperam arteriam positis, aut iis circa divisiones bronchiorum protuberantibus, ut videtur cl. Lancisio. (c) Fateor tamen quod cum in cadavere adolescentis empyemate extincti anno præterito quærerem Lancisianam humoris pericardii originem, & omnieducta pericardii aqua comprimerem notatas bronchiorum glandulas, aliasque cultro aperuisssem, etsi

(a) Not. 20. ad Comp. p. 255. (b) De corde Bib. Anat. p. 2. pag. 883.

(c) Oper. post. de corde prop. 18. cart. 33.

nullus ex compressione fluxus humoris ad pericardium est habitus, ex apertura vere inventus est in glandulis circa bronchiorum divisionem positus humor quidam glutinosus, turbidus, & aliquantulum subcruentus omnem servans similitudinem cum illo, quem e pericardio eduximus, quod num vere Lancisianam confirmet observationem, num autem ad alias referendum sit causas tibi, Molinelle amicissime, dijudicandum relinquo. Ut ut autem res sit, negari profecto non debet ab Anatomico, multam aquae copiam emungi a glandulis pericardii; nam in eo de quo supra dicebamus vitulino pericardio ita prominebant, ut vel compressæ ad interiorem faciem guttulas redderent, vel apertæ humorem limpidum, & salsum continerent non illi dissimilem, qui in pericardio continebatur. Glandulae autem istae non in exteriori pericardii facie locum habebant, ut illa illius pueri ab immortalis Malpighio (a) secti, sed inter tunicam, & tunicam, atque inter muscularium fibrarum areas, grandes ut grana milii, solidiuscula, albicantes, racemosa, pluribusque sanguiferis vasis interspersæ, & nihil morbosæ naturæ referentes. Quod si etiam plus justo majorem, ob morbum, habuissent magnitudinem glandulosa corpuscula non illico ad arma clamandum est, concludendumque a præternaturali statu non rectum esse consequens ad naturalem, nam quemadmodum inepte philosophantur, qui nimis morbo tribuunt, ita graviter aberrant, qui nihil illi concedunt; sæpe enim

mor-

(a) Dissert. epist. de tract. gland. conglob. par. 20.

morbus aliud nihil agit quam partium formam augere, non vero structuram mutare, ex cujus magnitudinis incremento distinctior, & apertior naturæ ratio, & institutum elucescit. Sic nisi unquam glandulosam, & vesicularem jecoris substantiam invenisset Malpighius (a) noster, alique tum rationibus, cum observationibus confirmassent inspectio cujusdam morbofi hepatis anno præterito a nobis secti rem ipsam non minus, atque illa Littrii (b) de renibus, & Brun de jecore luculentissime manifestabat. Erat præ manibus cadaver hominis ictericia defuncti. Illius hepar obscure flavescens, plus justo majorem nanciscebatur magnitudinem. Tunica exterior crassissima facta inhærebat quasi per gluten substantiæ hepaticæ, eo modo quo pleura in affectibus pectoris inhæret sæpe pulmonibus. Illius incremento non respondebat vasorum sanguiferorum diameter, naturalem siquidem statum excedere non videbatur. Parum bilis cæmentosa continebatur in cysti, sed multa erat exilissimorum calculorum quantitas nigrorum, & flammam concipientium de illorum specie, quos describit Anatomicorum princeps Morgagnius. (c) Valvulosus, sive ut placet cl. Planchio (d) Cochlearis cysticus ductus velut tartaro parietibus appposito quasi penitus obstruebatur, & licet ductus hepaticus versus choledocum admitteret stylum, tamen fere omnes bilarii pori ne setam quidem admittebant pro-

(a) De Visc. struct. exer. p. cap. 2. p. 14. (b) Hist. Ac. Reg. Scient. anno 1705. (c) Adv. Anat. 3. anim. 28. pag. 60. (d) Epist. Resp. ad Put. pag. 6.

propter concretam in iis piceam, tenacemque materiam. Gratissimum autem oculis nostris attulere spectaculum racemosa quadam vesicula non albicantes, neque in jecoris tantum superficie locum habentes, ut vidit Heisterus, [a] nosque cum accurato Sacenti mense Decembris uno in cadavere hic, atque illic ad modum hydatidum sparsas observavimus, sed demptis vasis sanguiferis, nerveis, & bilariis omnem jecoris compagem crassa glandula componebant. Fere granum pisi magnitudine aequabant aliqua, alia minores, plures ut grana tritici, altera alteris superposita spheroidis emulantes figuram, continebantque in se bilem illi similem, quam in cysti invenimus, licet minus crassa esset hepatica, flavo virens, & acerbissime amara; quod quidem fecit ut judicarem nihil a vesicula fellis peculiare secerni ad amaritiem bili conciliandam, sed sat amaroris in illa evolvi a diuturna mora, & lentescentia materia. Hoc eodem in cadavere, sicut subinde per repetitas observationes in aliis, compertum habuimus Glissonii capsulam non ex toto membranaceam esse, ut quibusdam placere videtur, sed ex fibris carneis compositam, quae tamen tales non sunt, ut fortissimis suis contractionibus bilis ex jecore ad intestina urgeri possit, ut notat Bellinus, & redarguit Fantonus, [b] sed revera talem in se servant ordinem, tantisque intersecantur fibrillis, & junguntur, ut eo in loco quo porta veluti lacum facit, videlicet in limine jecoris, non firmitudinem modo, sed etiam motum

(a) Not. 19. ad Comp. Anat. pag. 253. (b) Dis. 6. An. pag. 110.

tum sanguini conciliare videantur. Et si autem capsula ista rectissime ab auctore [a] Glissonio describitur, ita ut eam dicat ad arteriæ firmitudinem proxime accedere, carnosiores esse, & crassiores peritoneo, purpureo quasi saturari colore, per integrum jecoris portæ excursus sequi, non ita tamen descripsit, ut aliquem etiam observantibus dubitationi locum non reliquerit, præsertim cum primo aspectu revera membranacea tantum videatur, & aliquantulum rubella. Itaque si naturam capsulæ istius, si ve vaginalis involucris cognoscere velis, ut coquas tunicam oportet, quemadmodum pro rite cognoscendo sphinctere vesicæ docet Fallopius, [b] & ad verso sole, vel diligenti sectione facta inspicias, tum enim post elixationem crispata capsula sparsas velut unit fibras, facitque ut istæ facile prodeant in conspectum, apparent siquidem parallela, & obliqua, pallidiuscula, transversisque albidioribus fibrillis connexa. Quod si hujus structuræ ordinem intra jecoris substantiam inquiras, vereor ne quod circa jecoris limen invenire facile potes ultro in inquisitione desiderare vix possis, nam quo magis vagina Glissoniana venam portæ, & reliqua vasa includendo intra jecur progreditur, eo minus apparet carnosas, quin immo ex toto tenuis, & vel etiam disparsa soluta, & liberos relinquit portæ ramusculos, reliquasque radices, & trunculos, qui ad ultimum usque terminum eadem vagina falso tamen includi putantur; quod cum de Glissoniana dico capsula, vereor

ne

(a) Anat. Hep. Bib. Anat. p. 1. p. 306. (b) Obj. Anat. pag. 69.

ne idem etiam de illa [a] Lancisii pulmonaria vasa amplectentis affirmari possit, sed hac in re iudicium cobibeo donec tutius observationes meas tecum potero communicare; ut autem redeam ad carnosam Glissonii tunicam talem esse debuisse ostendit modus preparationis, & excursus materiae biliferæ in ipso jecore. Volebat natura primum sanguinis lentescentiam, sed etiam intendebat facilem illius excursum; inde vim, & acumen in bile parabat, sed uno, eodemque tempore temperantiam quamdam, & frenum impositum bili desiderabat. Obtinet autem unum secretionem facta ope venæ portæ, habet alterum per Glissonianam capsulam eo loco carnosam, quo majus moræ periculum imminet, consequitur tertium per sanguinis principia oleosofalsoalkalina, tenet postremum per lienares glandulas, quæ humorem salivæ analogum segregantes miscent effuso sanguini, & bilem reddunt subdulcem; atque ne tibi res, aut Malpighiana, aut nostra tantum conjectura ducta videatur; vide quid tandem observavimus in cane, cui diligens Bonazzolius anno præterito lienem extraxit, & nostris commisit observationibus. Vix quattuor hic compleverat menses cum splen extractus est. Citissime a vulnere convaleuit, & ultra annum servatus est inter vivos. Eo tempore nec frequentior micturitus, nec major voracitas, ut illi cujus splen ligaverat [b] Malpighius contingere videbatur. Non sitis ardentior, non dejectiones difficili-

(a) Oper. posth. de corde: Prop. 15. cart. 30. (b) Lib. de viscer. struct. diff. de lien. cap. 6. pag. 131.

ciliores consuetudinem, & naturam cæterorum canum superarunt. Coi-vit bis cum femellis canibus ad hunc usum cubiculo inclusis, & illæ facile conceperunt, quod etiam animadvertisse legimus [a] clar. Morgagnium, & Vallisnerium. [b] Summe ad iram pronus videbatur, & ad cursus velocitatem aptissimus. Hisce probe cognitis, & per longum tempus confirmatis, hunc non modo canem mactavimus, sed alterum etiam ejusdem circiter magnitudinis, temperiei, & ætatis secuimus, ut cum promptissimus comparationi locus esset, discrimina inter viscera, & humores utriusque facilius, & tutius notari possent. Hæc autem inventa sunt: jecur asplenii libram unam, & uncias quinque pendebat. Colore intense rubebat instar vividorum pulmonum. Substantia friabilis digitis vel leviter comprimentibus cedebat. Vena portæ amplior reddita minimum digitum admittebat. Turgebat Cystis fellea, & contenta bilis tres drachmas, & ultra pendebat. Colore flavo viridi, & ut ajunt psittaci tinge-batur. Consistentia syrupos, sapore aloes vincebat. Jecur vero alterius canis, cujus integer erat lien, uncias decem non superabat, colore subobscuro, consistentia solida, & nihil cedente. Porta vix calamus scriptorium æquabat. Bilis cystica scrupulos duos non excedebat. Summe oleosa, & amaro dulcis colorem ceræ flavæ tenebat. Hisce notatis, bilem cysticam canis asplenii in tres divisimus partes, tribusque vitreis vasis inclusimus, ut super affunderemus liquores. Hinc primum guttæ

K

quat-

(a) *Ad. 3. An. 19. p. 36.* (b) *Eph. C. cent. 3. obs. 30.*

quattuor olei tartari affusa sunt uni bilis drachma, nullaque suborta est effervescentia, nulla coloris mutatio, nulla consistentia varietas, sed tantum fautor quidam saniosus nares feriit, & precipitatio levis nata est, unde aliquid sedimenti visum est in vitreo vase. Altera bilis drachma affusa sunt gutta quattuor spiritus nitri, & licet primum nihil efferverit, agitata tamen, & commota ebullitionem est passa, mutatusque est color in rubrum saturum, qualis est ille pomi granati, qui tamen paulo post effervescentiam, novam quasi induit speciem, ita ut colorem persicum repraesentaret. Tertia bilis drachma quattuor mixta sunt gutta spiritus vitrioli, & nihil novi praeter colorem minus intensum observavimus. De bile alterius canis, cum eodem modo periculum fecissemus, vix quid contigit supra notatis dissimile, si aut odorem, aut colorem magis, minusve intensum demas. Ex hac autem observatione quamquam nonnulla colligere liceret ad bilis naturam cognoscendam, tamen ne ab eo quod suscepi deflectam, illud pro Lienis usu videtur consequi, quod scilicet a natura sit datus non minus ad remorandum sanguinem, sed etiam, ut dicebamus, ad reddendam bilem subdulcem, nam natura tali viscere destituta diametrum vasorum Hepaticorum adauget, ne nimis celeriter feratur sanguis ad Hepaticas glandulas, cum vero structuram aliquam creare non possit in jecore [quod vellem tandem aliquando intelligerent ii, qui structuram novam fieri in statu morbooso predicant,] quae humorem salivalem secernat, ut in liene pro instituto

to jam facit, restat bilis amara valde, & pungens, ut in cysti inventa est, ex cujus bilis principiis nimis forte abradentibus friabilitas hepatis secuta est, nisi hanc ab incremento vasorum velimus repetere. Sed conjecturalia sunt ista, de quibus tu rectius, & tutius dijudicabis. Ut tamen de salivali, subduli-
cique succo ad bilem temperandam argumentum aliud habere possis, non abs re judico si aliam observationem in cane rabido factam in medium proferam, & quæ ex ista consequi videntur proponam. Experiri siquidem volebam quid valerent fibræ ventriculi, quidve facerent fluida pro concoctione peragenda; non enim adhuc Pitcarnio [a] subscribere poteram volenti talem esse ventriculi momentum, ut eo, vel majori robore solveret ciborum, animaliumque ingestorum partes, quo jam illæ nutritæ sunt; hoc est majorem esse vim fibrarum ventriculi ad solvendum, quam fibrarum cordis, arteriarum, reliquorumque instrumentorum ad nutriendum, cum illa sit æqualis vi 11700., quæ quadrupla est potentia naturalis cordis. Itaque id feci primum, ut canis appposito tenui jusculeo exsiccatis tantum, tritis, & medulla carentibus ossibus nutrire-
tur, hujusque materiæ pondus bis in die exhibitum binas libras non excederet. Tale alimenti genus nihil qualitate, si bilis demas tincturam levem, nihil quantitate diversum a comesto dejectum est, ita ut excreta per alvum, assumptis per os circiter responderent, ex quo etsi non consequitur nihil ossis solutum esse a stoma-

K 2

cho,

(a) Diss. de mod. quo cibi redig. ad for. sang. pag. 77. & seq.

cho, cum bilis, & succi intestinorum commixti facibus, pondera excretorum, & assumptorum comparata invicem æquivoca redderent, illud tamen probe est cognitum vim ventriculi exsiccatorum, duriorumque ossium quantitatem majorem nullo modo vincere potuisse, & parum nutricantis materiae per lactea sanguinis jacturas reparasse, quod ostendebant & lassitudo, & tabescentia animalis. Illud ipsum quattuor ab hinc annis aliis in canibus cognovi, quorum unus, cum quinque jejunasset dies apposita devoravit ossa tria butyro inuncta, sed cateroquin exsucca. Horum ossium unum uncias tres pendebat, binas alterum, unam tertium, hacque post dies tres excreta fuere ejusdem ponderis, demptis sex tantum granis; & licet sint qui asserant, vitrum, eburneas pilas, & alia hujusmodi devorata corrodi, & triturrari, tamen servo ego vitreas pilas scabras, quas per vim columborum ventriculis intromisi, quæque post multum tempus ne uno quidem imminuto grano per alvum eductæ sunt; sed hoc postremum videtur facere adversus eos, qui aut Pitcarnium nimis amant, aut illum de materia tantum alimentitia sermonem habentem non satis recte volunt intelligere. Jam vero ad famelicum canem, de quo primum, redeamus. Cum jam me in opinione confirmaverim non valere vim stomachi ad dissolvendas osseas fibras ope arteriarum, & cordis invicem compactas, & enutritas, jussi, ut bonum alimentum, sed assatum omne, & tostum cani apponeretur omni prohibita potententorum specie. Ut famelicus erat primo tempore devor-

devoravit cibos nihil de potu sollicitus, reliquis vero diebus comedit quidem, sed anxie potum quaritavit, donec decima octava die ab hoc regimine vitæ a cibo abhorruit, & non levia sive obtutu torvo, sive ore debiscente, sive oculis rubentibus, sive lingua exerta, sive impetu in ligna, in terram, in obvia quaque rabiei promere cœpit indicia. Mactavi canem, & secui. Illius ventriculus circa pylorum intense rubebat, parietes vero & stomachi fundus quasi bilioso, & vitreo glutine inficiebantur. Jecoris substantia, & bilis hepatica erat moleste pungens. Fel vesicula naturam piceam, colorem atrum, saporem habebat per quam amarum. Pancreas livescens turgibat. In intestinis tenuibus viscosus, & subniger habebat mucus, in crassis camentosa facies. Omenti vix apparebat vestigium. Renes colore ad purpuram accedebant. In vesica vix urinæ uncia turbulenta, & crassa fluctuabat. In reliquis visceribus, & partibus nihil videbam novi præter stagnantem non pauca in copia in subtilioribus arteriarum ramusculis nigerrimum, crassumque sanguinem ei omnino similem, quo venosi canales turgiebant. Ex quibus si non satis intellexi rabiei naturam, potulentorum tamen necessitatem cognovi. Quamobrem cum sanguis debito orbatus sero universas secretiones imminueret, parum viscosi, & salivæ humoris misit ad intestina per glandulas [a] Brunnerianas, & per poros a celebri Galeatio [b] nostro inventos, unde facies camentosa, & fortiter adherentes, parum ad renes, unde

(a) Tract. de gland. duodeni. (b) Act. scient. instit. p. 359.

unde urina pauca, & turbida, parum vel forte nihil ad splenis glandulas, unde & in jecore, & in cysti bilis amaror intensus, vitreusque etiam biliferus succus in stomacho est inventus. Sape enim bilis non in intestinum tantum duodenum immittitur, sed vel immediate in stomachum devenit, ut in bicorporeo monstro vidit vir magni nominis, & eruditissimus Sebastianus Trombellius, (a) vel prope pylorum egrediens non minus ventriculo, quam intestinis transmittitur, ut de Cabrollo narrat doctissimus Morgagnius, (b) vel denique ita aliquando spumescit, & per intestinorum contractionem regurgitat, ut ventriculi possit parietibus inharere. Quod si asplenus noster ad iram summe videbatur pronus, evenisse id ob acutiem bilis ad intestina transductæ, & nervosas tunicas irritantis suspicari potest; bilis enim aut in sanguine contenta, & a seroso fluido non coercita, aut in jecore secreta, & in cysti collecta valde pungens, & fortiter stimulans rabiem forte animali intulerat. Hinc videtur sequi, non semper essentiam rabiei constituendam esse in mutata penitus solidarum partium substantia, ut Pelops (c) Galeni præceptor judicabat, sed a peculiari irritatione facta ad partes nervosas ob deficientiam humoris serosi, quod confirmare videtur historia de monacho hydrophobo a Capi-vaccio (d) relata, in cujus præsertim Pericardio nulla aqua inventa est. Quam quidem rem non tanti facio,

(a) Istoria della gener. Vallisn. part. 3. c. 5. p. 450. (b) Ad. Anat. 3. anim. 24. pag. 51. (c) Gal. lib. 2. de simpl. med. facult. C. de Cancr. uflis. (d) Prax. lib. 7. c. 12.

cio, ut iudicem aut quoties Pericardio deficit aqua, aut quoties habetur ad nervos irritatio, aut denique quoties bilis fit acris, & mordet, in rabiem incidere animal, sed tantum ex necessarij liquidi deficientia posse aliquam & aliquando conjecturam haberi ad naturam rabiei cognoscendam. At de hoc plusquam satis a nobis est dictum, & si quid fusius, Molinelle mi, desideras, a Cornelio Stalpartio [a] habere facile potes. Ut autem alias in animalibus factas observationes tecum communicem, scias oportet, repetitum a nobis fuisse Astrucianum [b] experimentum pro muscularis motus causa assignanda, nihilque inventum esse quod sanguini favere possit, nam quoties arteriosum ligavimus vas, toties canis membra, artusque movebat, & quattuor pedibus gradiebatur, non minus ac si nihil ligatum esset, quod ut primum vidi, timui ne satis recte vinculum injectum esset, proinde secui crus ligato vasi respondens, & ne unica quidem effluxit sanguinis guttula, quod experimentum aliis in canibus repetitum habuit Bonazzolius, ligando videlicet brachialem utpote minus nervis subjectam, atque ille quoque anteriora crura recte quidem, ut primum, moveri animadvertit; unde jam vides, Molinelle mi, quam parum fidendum sit illis rebus, quæ ab experimentis consequuntur. Nam si non in Stenoniano, tum vel certe in Astruciano quisnam negasset sanguinem pro motus muscularis causa vera, & ut ajunt essentiali? tamen repetito experimento, & re melius perspecta sanguinem solum

(a) Obs. 100. cent. p. p. 400. (b) The. Anat. Mang. lib. 1. cap. 4. p. 21.

lum concurrere, tanquam esset causa remota, & quasi instrumentum apparebit; & revera si tam promptas, & subitæ voluntatis subjectas motiones spectemus, si vel tenuitatem instrumentorum, atque fibrarum consideremus, licet in iis summa vis est, non possumus quin gravissime de sanguine dubitemus, remque omnem deducamus ad fluidum per nervos excurrentes pernicissimo motu, & summa præditum tenuitate, sicut etiam ad peculiarem structuram fibræ facile distrabilis, & proprium locum, & positum promptissime occupantis, cujus naturam, agendique modum, doctissime, ut solet, declarat Jo: Dominicus Santorini. (a) Revera si sanguinis ipsius, pro ut sanguis est, vires consideremus cum Borello (b) Alphonso Geometra acutissimo, & minimas esse judicabimus, & tales, quæ pondera suspendere non valent, nisi vellemus sanguinem se ipsum impellere posse per arterias, & vim minimam superare resistantiam centies, & milles se ipsa majorem; & licet vis impulsiva cordis in auxilium vocetur, sat tamen probatum esse judico ab eodem, tali modo non posse sanguinem musculos movere, nisi admitteremus effectum ad producendam suam causam valere. Sed quid ab experimento Astruciano, prout nobis contigit, rem ipsam confirmare contendimus? An non etiam alio in cane ligata vena cava superiori, & ventris vulnere consuto, ut expertus est clarissimus Joseph Guglielminus, nihil motus in musculis ad non breve tempus perditum

(a) Opus. med. disert. 1. (b) Tract. de mot. anim. p. 2. c. 2. prop. 18. 19.

tum est? Quæ tum in hoc experimento non consequeretur ab impedita circulatione sanguinis effusio per musculos, quæ fibrarum distensio, quæ difficultas regressus? Hæcque ad se se prompte, libereque movendum impedimento non esse debebant, si sanguis vere, & essentialiter musculos in motus ageret? Restat itaque ut sanguis vel nullo modo ad motum musculorum faciat, vel si id facit, remote tantum concurrat; non quod lucta, aut effervescentia aliqua per ipsum, & per succum nervorum, sive per aerem egredientem a sanguineis globulis suscitetur, sed quia in certo quodam tono tenentur fibræ, & in quodam caloris modo eadem servantur. Sed neque hic musculare systema constituere est animus, neque aliena refellere volo, & etiamsi vellem, non valeo. Id tantum exposui, ut significarem tibi, quid cum Astrucianum experimentum iterarem deprehenderim. Revera si quædam alia instauraremus experimenta, observationesque iterum remisceremus, vereretur ne, prout nobis afferuntur, contingerent. Quid enim apertius, & tutius pronunciari potest, quam id quod ab accurato cæteroquin Viro [a] Georgio Baglivo affertur de ranis, quibus si viscera evellantur non in limine est mors, sed vegeta eis est vita, donec caput obtruncetur? Quibus talis animadvertitur vitro in venis sanguis circulans, ut purior pars, & tenuior, canalis axem teneat, crassior vero ad parietes magis accedat, ut videtur velle hisce verbis: hæ rectæ lineæ [loquitur de sanguine] velocius cur-

L

runt

(a) Diff. de exp. Anat. exp. 11. p. 441.

runt in medio vasis, quam circa latera ejusdem, & quo magis accedunt lateribus, eo magis amittunt de sua velocitate? *Quibus si pix liquida, & calens aut per dorsum, aut per caput affundatur mors statim advenit, quod etiam a Thoma Bartholino [a] confirmatum habemus?* Tamen & amputavi capita, vegetaque saliebant ranae, & pice lini vi, nullumque allatum est nocumentum, & sanguinis venosos, arteriososve canales aequaliter pellucidos ita conspexi, ut nullum certe judicium, ne probabile quidem, afferri possit de subtiliori sanguinis parte medium canalibus occupante. *Quin immo hoc ipsum non observationi minus, quam recte mentis rationi videtur adversum, nam si fluidum quodcumque tale est, ut illius partes vi cuicumque illata cedant, & cedendo facile commoveantur inter se, ut docet Anglorum splendor Nevvthonijs [b] fieri non potest, quo minus sanguis per canales elasticos excurrentis nisum, & contranisum, actionem, & reactionem in singulis suis partibus exerceat, unde necessario miscella, subactio, & particularum crassarum, cum tenuibus confusio consequetur; & licet amicissimus mei, & ingeniosissimus [c] Michelottus probet fluidum mixtum ex glutinoso, & non glutinoso, ita per canalem ferri, ut pars glutinosa ad latera tendat, minus glutinosa se se in medium canalibus recipiat, monet tamen doctrinam hanc ad solidos, & nullo modo cedentes tubos referri debere, non vero ad*

(a) *Anat. lib. 2. de pul. cap. 9. mibi pag. 424.* (b) *Phil. nat. princ. Math. p. 265.* (c) *De sep. fluid. in corp. ani. pranot. 8. 9.*

ro ad illos distractiles, & contractiles quales arteriæ sunt, atque etsi de istis doctrina valeret, animadvertendum esset ab iis, qui Baglivum sequi vellent id, quod ab eodem doctissimo Michelotto subditur de curvatura canalium, in quibus fluida validiora, & me iudice magis tenuia vim habentia centrifugam, erunt ad partem convexam, tentabuntque procedere juxta curvæ tangentem, quod crassioribus vim centripetam appetentibus non accidet. Sed frustra rationes quæro ad enervandum id, quod nullo modo, ut supra est dictum, observationi respondet. Quod non dico, ut quiescentibus cineribus tanti viri, qualis est Georgius Baglivus sim injuriosus, sed ut significem observationes aliquas, atque experimenta non omnibus eodem modo contingere, tum vel quod levis circumstantia rei naturam mutat, & experimentum reddit fallax, tum vel quod sæpe vitio auctorum id ad universa traducitur, quod particularibus tantum convenire videretur. Legebam Bartholinum Thom. (a) docere in animalibus volatilibus omnibus aqueum, crystallinum, & vitreum oculorum humorem præsertim in gallis, & anatibus per vim extractum facile reparari, quod ut legi experiri volui, num vere & iis, & aliis id accideret, proinde anatibus, columbis duobus, passeri, gallinæ, binis gallis, & gallo indico corneas incidi, & humores eduxi curationis negotium omne providæ relinquens naturæ. Gallina, passer, anas, & galli nulla doloris, multa cæcitatis, usque ad decimam sextam diem, de-

L 2

dere

(a) *Act. Haf. Pb. & Med. anni 1672. p. 264.*

dere signa, quibus transactis visum vere recuperatum cognovi. Gallus indicus convulsus, dolens, & sine cibo ad tres stetit dies, inde vegetus, sed cæcus factus est. Columborum vixit unus palpebris semper clausis, periit alter forte ex nervi optici laceratione. Quadragesima jam elapsa die notare volui, quæ in animalium oculis construxisset natura, illudque vidi, quod in iis quibus oculorum acies restituta est, vitreo humore, & aqueo turgebat bulbus, crystallino deficiente, in columbo vero, & gallo indico plurimum humoris continebatur sublevi, filamentis tincti sanguineis, ramentisque quibusdam sparsi, ceram flavam solidam æmulantibus. Ex quo intelleximus, tum non omnibus animalibus etiam volatilibus id commune esse, ut humores educti renoventur, iisque forsitan tantum, quibus non ex toto divulsa est tunica vitreum circumcingens humorem, tum oculo inesse vasa, a quibus secedat lymphæ, & per quos iterum generentur humores, ut Horvius (a) designat, ostenditque Ruyschius clar. (b) Denique satis clareprehendimus in nemine crystallinum renovari, & animalia memorata vidisse, quasi dicerem, per caliginem, eo modo quo vident illi, quibus in cataracta a Chirurgo deprimuntur crystallini. Itaque, quæ libera Bartholini est assertio, nec in omnibus locum habet, & in iis, in quibus habet, non omnes restituuntur in pristinum gradum humores. Per idem tempus quo crystallinos a volatilibus educebam, & crystalloidem tunicam dividebam, exhibat levis aquæ portio-

(a) De circ. hum. in oculo. (b) Epist. prob. tab. 16.

tiuncula, non minus atque in homine, in majoribus piscibus, in vitulis, & bobus se se animadvertisse docet cl. Morgagnius; (a) verum & in illis, & in aliis avibus considerans consistentiam, non diversam in diversis crystallini partibus densitatem videre sum visus, sed substantiam quamdam in globulos facile divisibilem, eo modo quo vitreus humor (b) (Morgagnii verbis utar) tenuissimis, crebrisque membranulis, fere ut intra uvarum acinos fieri videmus, interseptus &c. ita ut equalis appareret in omni crystallino consistentia, quod tamen cum in aliis, ut scis, animalibus diversum sit, neque in avium crystallinis exsiccatis tutiori anatome sit animadvertendum, hac super re, sicut & in omnibus, iudicium nostrum cohibemus. Hac quoque data occasione cum in mentem veniret, ab Anatomicis fere omnibus asseri humanum cerebrum illud reliquorum animalium magnitudine superare, non abs re fore putavi, si id ipsum observationi nostræ committerem, quamobrem extractis, denudatisque a tunicis variorum animalium cerebris tum ista, tum corpora lance pendenda commisi, ut quod esset discriminis plane cognoscerem. Hinc & in passere canario, & in fele, & in cane, & in erithaco, & in passere rustico, & in gallo comparisonem cum homine institui: hac autem habui.

Pen-

(a) *Ad. Anat.* 6. an. 71. pag. 90. (b) *Ad. Anat.* 6. an. 82. p. 106.

Pendebat cadav. hominis adolefc. lib. 114. 6.

<i>cerebrum</i>	<i>lib. 3. unc. 8. $\frac{3}{4}$</i>
<i>corpus pass. canarii</i>	<i>drac. 3.</i>
<i>cerebrum</i>	<i>gr. 13.</i>
<i>corpus felis</i>	<i>lib. 8.</i>
<i>cerebrum</i>	<i>drac. 6. gr. 32.</i>
<i>corpus canis</i>	<i>lib. 2. unc. 9. $\frac{1}{2}$</i>
<i>cerebrum</i>	<i>drac. 6. gr. 29.</i>
<i>corpus erithaci</i>	<i>scrup. 17. gr. 6.</i>
<i>cerebrum</i>	<i>gr. 11.</i>
<i>corpus passeris</i>	<i>drac. 6. scrup. 2.</i>
<i>cerebrum</i>	<i>gr. 21.</i>
<i>corpus galli</i>	<i>lib. 2. unc. 1.</i>
<i>cerebrum</i>	<i>unc. $\frac{1}{5}$</i>

Ex quibus in aperto est, quod si corpus exempli causa passeris canarii ad pondus librarum 114. 6. crevisset, & cerebrum debita proportionem incremento partium, & viscerum respondisset, aquasset lib. 6. 10 $\frac{1}{2}$, quæ fere est duplo major quantitas, ac illa cerebri humani ascendente ad lib. 3. unc. 8 $\frac{3}{4}$; sic cerebrum felis eodem progressu spectato ad lib. 11 $\frac{5}{8}$; illud

illud passeris ad lib. 5. Et licet habita computationis ratione in aliis quantitas minor cerebri resultet, neque viscerum augmentum proportionem servet ad incrementum corporis, ut in fœtuum jecore, in agnis, in bobus animadvertimus, tamen ex allatis observatiunculis consequi potest non ita prompte, & tuto asserendum esse humanum cerebrum mole majus esse, ac illud reliquorum animalium. Revera si aliquantulum secretorium istud spectemus, & necessitatem spirituosæ fluidi, non potest quo minus fere idem mole, & magnitudine organum omnibus insit, nisi qualitate diversos spiritus ipsos velimus, quod etsi est aliquando, tamen cum, me judice, universæ corporis partes a nervis ducant originem, debent & istæ, proportionem servata, suæ respondere origini, & exortui, quem esse arbitror cum (a) Malpighio in excretoriis glandularum cerebri a pia, & glandulosa meninge circumvolutis; cujus involventis tunica ideo mentionem facio, ut scias hoc anno contigisse mihi, Bonazzolio, & Menghinio illud idem, quod tibi ipsi alias tunicam hanc tractanti accidisse docuisti nos in Actis Scientiarum Instituti; (b) cum enim secaremus caput hominis ob acutam febrem extincti, atque morbi tempore in furibundum delirium rapti, cumque inflammata, carnosamque meningem divideremus, illico in conspectum venit pia meninx, non tantum circa sinum longitudinalem glandulosæ acinis scabra, sed istos quoque habens, & confertos, & sparsos per omnem sui substantiam, atque ambitum; & licet tum in prom-

ptu

(a) De Visc. struct. de cereb. cort. diff. 2. (b) Cap. de exp. Anat. p. 139.

ptu non essent vitra ad acinorum naturam probe cognoscendam aptissima, tamen oculis etiam nudis apparere ut grana milii, albicantes, turgiduli, iisque consimiles, quos Sanctörinus (a) Arachnoidi adscribit, ut recte notat Heisterus. [b] Eodem quoque in capite præter plexum choroideum evidentissime glandulis vesicularibus sparsum, illud notatu dignum erat, quod nervorum omnium paria non parallela a cerebro prodibant, ut assolent, sed nervus unus supra dextrorsum, alter infra sinistrorsum ferebatur. Nobis interea, quasi per jocum de stultitia hominis illius, ob hujusmodi nervorum progressum disputantibus, ab amicis, & parentibus nuntiatum fuit, revera hominem quoad vixit, mente semper fuisse captum, & non levia depravata hujus structurae indicia protulisse. Sed jam, Molinelle doctissime, reprehendes me, quod cum primum epistolam scribere sim pollicitus, nimis verbosus fuerim, atque ea collegerim, quæ plus habent molestiæ, quam utilitatis. Sed grates agas oportet inertia meæ, quæ me mihi metipsi molestum fecit; ceterum non hic epistolæ finis esset, sed plura alia conscriberem de tunica tympani, in qua aliquid vidi nondum ab Anatomicis cognitum, de organo auditus, quod vereor ne in zonulis statui possit, de pulmonum vasis, quæ numero majora dextrorsum, majorem lobum pulmonum videntur constituere, de papillis a Paggio solertissimo in humana urethra inventis, quæ magis ad urethram foeminarum pertinere judicamus, de insertione, & usu

(a) Obs. Anat. cap. 3. pag. 52. parag. 4. (b) Comp. Anat. p. 122.

usu musculorum quorundam male ab Auctoribus aliquibus designato, ut est Supraspinatus, qui in capite, non in collo humeri est; Biceps, cujus tendo in pluribus deficit, & rarus est in fœminis; Radiæi, qui vere ligamentum habent annulare; Sartorius, de quo doctissime, ut semper solet, humanissimus Lapius noster differens, officium diversum a communi statuit; Peronæus, qui non flexor, sed potius flexorum est antagonista. Verum de his satis per epistolam: fusius vero tecum hæc, & quædam alia communicabo melius coram, ubi ad nos redieris. Accedit quod ille ego miser, & inops negotiator rem omnem meam effundere non debeo, ne omni orbatu merce, tua tantum opus habeam cum ad nos veneris. Sed extra jocum. A te vehementer peto, ut non minus hæc nostra cum leges pro humanitate tua, & sapientia, quæ summa est, excipias, castiges, corrigas, verum etiam, ut de observationibus tuis gravissimis aliquid per epistolam tu nobiscum quoque communices. Interim quemadmodum tu amari a me certo scis, ita fac me dubitare non posse, quin tu mihi in amore respondeas; non dubitabo autem, si diligentia, & assiduitate laboris patriæ & amicorum expectationi, quæ de te summa est, satisfacies; satisfacies autem diligentissime. Vale.

Dabam Bononiæ: Idibus Aprilis: Anno 1732.

Vidit D. Augustinus Maria Alfieri Cler. Regul. S. Pauli, & in Ecclesia Metropolitana Bononiæ Pœnit. pro Eminentissimo, ac Reverendissimo Domino D. Prospero Cardinali Lambertino Archiepiscopo Bononiæ, & Sac. Rom. Imp. Principe.

De mandato Reverendissimi P. Josephi Ludovici Andæyar Inquisitoris Generalis S. Officii Bononiæ.

A.R.P. Bianci Consultor S. Officii videat, & referat pro S. Off.

Ita est D. Augustinus Borelli S. Officii Not. substitutus.

ERuditissimas, æque ac aurea facundia præfulgidas Anatomicas lucubrationes, quas Prælo dare molitur Vir Excellentissimus D. Joseph Pozzi Philosophus, Medicus, Anatomicus in primis præclarissimus, de mandato Reverendissimi P. Inquisitoris Bononiæ perexacta crisi versavi; easque, ut ab omni prorsus nævo quoad fidem, & bonos mores, immunes, publici Juris fieri posse censeo; quo magis rei literariæ pomæria provehantur, & mirifica divini Opificis majestas, & sapientia in humani corporis fabrica altius hominum mentibus, & cordibus insideat. Ita &c.

Ego D. Clemens Bianci Cler. Reg. Theatinus S. Officii Consultor, & librorum Censor.

Stante supradicta attestatione

Imprimatur

F. Pius Cajetanus Cadolini Vicarius Generalis S. Officii Bononiæ.

Opusculum hocce diligentia nostra, & Typographi non satis ab amanuensum erroribus vindicavit, hinc cum, Lector benevole, in illos incidis, ita oportet corrigas.

	Error	Correctio
Pag. lin.		
29. 7.	<i>altissima gloria</i>	<i>altissima gloria</i>
29. 17.	<i>non eam</i>	<i>non ea</i>
35. 2.	<i>Ptolomeus</i>	<i>Ptolemaeus</i>
36. 21.	<i>Principi</i>	<i>Principe</i>
47. 7.	<i>quinam</i>	<i>quisnam</i>
48. 30.	<i>cumulatoria</i>	<i>cumulatiora</i>
61. 15.	<i>pseudo allantoides</i>	<i>pseudo allantoids</i>
65. 27.	<i>facefeat</i>	<i>faceffat</i>
69. 11.	<i>ictericia</i>	<i>ictero</i>
72. 2.	<i>amplectentis</i>	<i>amplectente</i>

Nonnulla præterea cecidere, quæ Orthographos solertes offendunt; unde ut recta scriptura sit *liberimo* addenda est alia littera *r*: *squammoso*, & *squamma* demenda est una *m*: legatur *stomachus*, *caldaicas*, *dracma*, *cholidocus* cum *ch*. Non omittenda est duplex *l* cum scribitur *subselium*, & *caleo*, sicut duplex *e* in verbo *exsico*, duplexque *n* in *cachino*, sint licet qui velint unicam tantum *n*. In nominibus *chili*, *bombicis*, *chalibis*, *Verheia-nii*, *limpha*, *Ruischii* signetur *y* in prima *i*. Denique *eternum*, *Phenices*, *proemium*, *spheroidium*, *cementosum*, *peritoneum* propriis non debent carere diphthongis.

